

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur
en Wetenschap

Voorbereid of misleid?

Hoe instellingen voor hoger onderwijs (aanstaande)
studenten informeren over onderwijsaanbod
en graadverlening

Voorwoord

Het grote en diverse aanbod van hoger onderwijs in Nederland zorgt ervoor dat het voor (aanstaande) studenten uitdagend kan zijn om een studiekeuze te maken. Voor hen is het van belang dat instellingen en opleidingen op hun website juiste, heldere en goed vindbare informatie geven die aanstaande studenten in staat stelt hun keuze te maken. Instellingen zijn ook wettelijk verplicht om zorgvuldig informatie te verstrekken. Het moet bijvoorbeeld duidelijk zijn voor welke opleiding en van welke instelling de student welke graad krijgt. Het is daarnaast essentieel dat instellingen zorgen dat het onderscheid tussen geaccrediteerde opleidingen en non-formeel onderwijsaanbod volstrekt helder is. De inspectie houdt hier toezicht op en spreekt instellingen aan wanneer het mis gaat.

In ons rapport ‘Voorbereid of misleid’ signaleren we grote verschillen tussen instellingen in de beschikbaarheid, vindbaarheid en duidelijkheid van informatie die zij presenteren op hun websites. Daarbij constateren we diverse tekortkomingen in de informatieverstrekking. Daardoor is het voor (aanstaande) studenten niet altijd duidelijk wat opleidingen precies inhouden en wat voor diploma zij zullen ontvangen. Ook kunnen ze opleidingen soms moeilijk met elkaar vergelijken.

De belangrijkste categorie overtredingen betreft het niet helder onderscheid maken tussen de geaccrediteerde opleidingen en het non-formele onderwijsaanbod van de instelling. Om te voorkomen dat studenten op het verkeerde been worden gezet is het essentieel dat dit onderscheid helder is. Het moet voor (aanstaande) studenten duidelijk zijn wat de status is van het onderwijsaanbod dat zij (gaan) volgen.

Het komt ook voor dat onduidelijk is met welke instelling een student te maken heeft, vooral bij opleidingen waarbij meerdere instellingen of andere partijen betrokken zijn. Soms worden opleidingen aangeboden onder namen die afwijken van de officiële naam en blijkt onvoldoende om welke geaccrediteerde opleiding het gaat. Het komt ook voor dat er verschillende varianten van een opleiding worden aangeboden alsof het op zichzelf staande opleidingen zijn. Verder zien we dat informatie soms niet volledig of concreet genoeg is. We zien dit bijvoorbeeld bij informatie over de eisen die gesteld worden voor toelating of selectie tot een opleiding. Voor een aanstaande student is het in deze gevallen niet mogelijk om zich op de gestelde eisen voor te bereiden.

Er zijn gelukkig ook veel goede voorbeelden. Goede informatieverstrekking is mogelijk en vereist soms slechts kleine aanpassingen. We delen in ons rapport de goede en minder goede voorbeelden die we hebben gezien zodat instellingen daarvan kunnen leren. We roepen instellingen op om gezamenlijk de informatieverstrekking aan (aanstaande) studenten te verbeteren en op dezelfde manier aan te bieden. Dan kunnen studenten opleidingen makkelijker met elkaar vergelijken en een studiekeuze maken die bij hen past. Wij verwachten van de koepels dat zij deze gezamenlijke aanpak faciliteren en stimuleren.

Wij vragen de minister van OCW om de kaders voor informatieverstrekking te verduidelijken, bijvoorbeeld door het maken van bestuurlijke afspraken of het nader invullen van de vereisten in een ministeriële regeling. Op de langere termijn achten we het noodzakelijk het wettelijk kader op enkele punten aan te scherpen.

(Aanstaande) studenten raden wij aan om bij het maken van een studiekeuze goed te kijken of een opleiding geaccrediteerd is en leidt tot een wettelijk erkend diploma.

Alida Oppers

Inspecteur-Generaal van het Onderwijs

Inhoud

Samenvatting	4
Summary	5
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Doelstelling	7
1.3 Hoofdvraag en deelvragen	7
1.4 Achtergrond	7
1.5 Methode	10
1.6 Leeswijzer	12
2 Informatie over de instelling	13
2.1 De naam en identiteit van de instelling	13
2.2 De inrichting van de instelling	14
2.3 Informatie over het onderwijs in brede zin	14
2.4 Gebruiksvriendelijkheid en beheer van websites	15
2.5 Beschouwing van de informatieverstrekking over de instelling	16
3 Informatie over opleidingen	17
3.1 Opleidingsnamen en opleidingscode	17
3.2 Opleidingsgegevens	18
3.3 Contactgegevens van de opleiding	19
3.4 Toelating en selectie	19
3.5 Inhoud en inrichting van de opleiding	20
3.6 Samenwerking	21
3.7 Beschouwing van de informatieverstrekking over opleidingen	21
4 Informatie over graadverlening en accreditatie	23
4.1 Algemene informatie over accreditaties	23
4.2 Categorisering van onderwijsaanbod	24
4.3 Informatie over accreditatie en graadverlening bij opleidingen	24
4.4 Informatie over accreditatie en graadverlening bij non-formeel onderwijs	26
4.5 Terminologie	26
4.6 Beschouwing van de informatieverstrekking over graadverlening en accreditatie	27
5 Conclusie	29
5.1 Deelvraag 1: Vormen van niet-naleving van artikel 7.15 van de WHW	29
5.2 Deelvraag 2: Onwenselijke situaties	30
5.3 Deelvraag 3: Goede voorbeelden	31
5.4 Aanbevelingen	32
Bijlage I Afkortingen en begrippen	36

Samenvatting

Nederland kent een groot en divers aanbod van hoger onderwijs. Leerlingen, studenten en werkenden die een opleiding zoeken hebben veel mogelijkheden om aanbod dat bij hen past te vinden, maar staan daardoor ook voor een uitdaging bij het maken van een studiekeuze. Om te waarborgen dat (aanstaande) studenten deze keuze goed kunnen maken moeten instellingen zorgvuldige informatie verstrekken. Dit is geregeld in artikel 7.15 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW).

De inspectie ontvangt regelmatig signalen dat de informatie die een instelling verstrekt onduidelijk of misleidend is. In het toezicht merkt de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) dat instellingen niet altijd bekend zijn met welke eisen de wet stelt aan het verstrekken van informatie en hoe de inspectie hier in haar toezicht mee omgaat. De inspectie treft soms ook vormen van informatieverstrekking aan die zij onwenselijk vindt, zonder dat daarbij duidelijk sprake is van een overtreding van de wet. Effectieve handhaving is daarmee niet altijd eenvoudig. Dit gaf aanleiding voor een onderzoek naar de informatieverstrekking van instellingen in het hoger onderwijs.

Het doel van dit onderzoek is om in kaart te brengen hoe instellingen (aanstaande) studenten informeren over hun onderwijsaanbod en graadverlening en in hoeverre deze informatieverstrekking voldoet aan de wettelijke eisen. Ook wordt gekeken welke goede of juist onwenselijke voorbeelden van informatieverstrekking voorkomen. Dit is onderzocht op basis van de informatie die instellingen op hun websites verstrekken. Voor dit onderzoek zijn aan de hand van een observatiekader websites van 26 onderwijsinstellingen geanalyseerd. Daarbij zijn webpagina's over 218 opleidingen en 240 trajecten van non-formeel (niet-geaccrediteerd) onderwijs van deze instellingen onderzocht.

De resultaten van dit onderzoek laten zien dat instellingen op uiteenlopende manieren informatie verstrekken aan (aanstaande) studenten. Daarbij zijn op veel aspecten zowel goede voorbeelden als onwenselijkheden te onderscheiden. In een aantal gevallen is er sprake van niet-naleving van de wettelijke eisen die aan informatieverstrekking worden gesteld. Hierdoor worden (aanstaande) studenten niet altijd in staat gesteld om de opleidingsmogelijkheden te vergelijken, zich een goed oordeel te vormen over de inhoud en de inrichting van het gevolgde of te volgen onderwijs en de examens en zich goed voor te bereiden op de gestelde eisen.

De belangrijkste overtredingen die de inspectie aantroef hebben betrekking op onjuiste of onduidelijke communicatie over graadverlening en accreditatie. Het onderscheid tussen geaccrediteerde opleidingen die leiden tot een wettelijk erkende graad en non-formeel onderwijsaanbod waaraan geen graad is verbonden, is regelmatig onvoldoende duidelijk. Ook de inconsistente categorisering en afbakening van het onderwijsaanbod op websites en het gebruik van onduidelijke of misleidende niveau-aanduidingen en terminologie dragen hieraan bij. Daarnaast blijkt dat bij veel instellingen en opleidingen onvoldoende informatie wordt verstrekt waaruit blijkt welke opleiding bij welke instelling het precies betreft, welke graad hiervoor wordt verleend en wat daarvoor de grondslag is.

De inspectie roept instellingen op om hun informatieverstrekking te toetsen aan de kaders van artikel 7.15 van de WHW en geconstateerde onvolkomenheden te herstellen. Wij verwachten ook dat instellingen hun informatieverstrekking breder tegen het licht zullen houden en deze doordacht invullen. De goede voorbeelden, zoals in dit rapport weergegeven, laten zien dat het zorgvuldig verstrekken van informatie in lijn met de wet mogelijk is. De inspectie zal gaan handhaven als zij een overtreding constateert.

De inspectie beveelt daarnaast de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) aan de kaders voor informatieverstrekking te verduidelijken zodat instellingen beter weten wat van hen wordt verwacht. Op korte termijn verwachten wij dat verbetering van de informatieverstrekking van instellingen bewerkstelligd kan worden door een verduidelijking van het kader, bijvoorbeeld door het maken van bestuurlijke afspraken met instellingen of door het nader invullen van de eisen voor informatieverstrekking in een ministeriële regeling. Wij raden aan in elk geval nadere kaders te beschrijven voor het verstrekken van informatie over graadverlening en accreditatie. Op langere termijn acht de inspectie het noodzakelijk dat het wettelijk kader op enkele punten wordt aangescherpt.

(Aanstaande) studenten wordt geadviseerd om zich goed te laten informeren over de status van een opleiding: is een opleiding geaccrediteerd of is er sprake van non-formeel onderwijs?

Summary

The Netherlands offers a diverse range of higher education options. Students and prospective learners have many choices, but they also face a challenge when deciding what to study. To ensure that (prospective) students can make informed decisions, Article 7.15 of the Higher Education and Research Act (Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek; WHW) requires higher education institutions to provide accurate information.

The Inspectorate of Education (hereafter: inspectorate) regularly receives reports of unclear or misleading information provided by institutions. In addition, the inspectorate notices that institutions are not always aware of the legal requirements or of how the inspectorate enforces these requirements. Furthermore, the inspectorate sometimes encounters information provided by institutions that it deems undesirable, even when there is no clear-cut violation of the law. As a result, effective enforcement is not always straightforward. This prompted an investigation into the provision of information by higher education institutions.

The purpose of this study is to examine how higher education institutions provide information to (prospective) students about the education and degrees they offer, and to assess to what extent the provision of information complies with legal requirements. This study also identifies good practices and undesirable examples of information provision. This was investigated by analysing the information provided on the websites of 26 institutions, using an observation framework. In addition, the web pages of 218 accredited degree programmes and 240 non-formal (not accredited) educational programmes from these institutions were examined.

The results show significant differences in the ways higher education institutions provide information to (prospective) students. We observe both good practices and less desirable examples across multiple aspects of information provision. In a number of cases, we find that institutions fail to comply with the legal requirements for information provision. As a result, (prospective) students are not always able to compare study options, form a sound judgement about the content and structure of programmes and examinations, or adequately prepare for programme requirements.

The most significant violations relate to incorrect or unclear communication about degrees and accreditation. The distinction between accredited degree programmes that result in a legally recognised degree and non-formal education that does not lead to a degree is often insufficiently clear. Additional sources of confusion include inconsistent categorisation, unclear definitions of the educational offerings presented on websites, and the use of unclear or misleading terminology. Furthermore, many institutions do not clearly specify which programme and institution are involved, which degree is awarded, or the legal basis for awarding the degree.

The inspectorate urges institutions to critically evaluate their information provision in relation to Article 7.15 of the WHW and to remedy any identified shortcomings. Institutions are also expected to review their information provision more broadly and to structure the information in a well-considered manner. The good practices presented in this report demonstrate that institutions can provide adequate information in compliance with legal requirements. The inspectorate will take enforcement action in cases where violations of the law are identified.

In addition, the inspectorate recommends that the Minister of Education, Culture and Science provide greater clarity regarding the legal framework for information provision. In the short term, improvements may be achieved by clarifying this framework, for example through agreements with institutions or by further specifying the requirements for information provision in a ministerial order. We recommend that, at a minimum, the information institutions are required to provide regarding degrees and accreditation is clearly specified. In the long term, the inspectorate believes that amendments to the legal framework are necessary in several areas.

(Prospective) students are advised to thoroughly inform themselves about the legal status of the educational programme they are considering: does it lead to an accredited degree programme or is it non-formal education?

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Nederland kent een groot en divers aanbod van hoger onderwijs. Leerlingen, studenten en werkenden die een opleiding zoeken hebben veel mogelijkheden om aanbod dat bij hen past te vinden, maar staan ook voor een uitdaging bij het maken van een studiekeuze. Om deze keuze goed te kunnen maken is vindbare en duidelijke informatie nodig over instellingen en hun onderwijsaanbod. Zo wordt voorkomen dat studenten voor verrassingen komen te staan tijdens de studie of wanneer zij hun diploma ontvangen.

Om te waarborgen dat (aanstaande) studenten een goed beeld krijgen van de inhoud en inrichting van het onderwijs en zo diverse opleidingsmogelijkheden kunnen vergelijken is in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) een plicht opgenomen om (aanstaande) studenten zorgvuldige informatie te verstrekken (artikel 7.15 van de WHW). Deze informatieverplicht heeft bovendien als doel om eventuele misleiding van (aanstaande) studenten te voorkomen. De Inspectie van het onderwijs (hierna: inspectie) houdt op basis van signalen toezicht op de naleving van de plicht tot informatieverstrekking¹. We spreken instellingen daarbij aan op onvolkomenheden in de informatieverstrekking. Bij een aanhoudende overtreding kan een bestuurlijke boete worden opgelegd aan de instelling.

Uit signalen die de inspectie ontvangt van onder andere (aanstaande) studenten en alumni blijkt dat niet altijd sprake is van een zorgvuldige informatieverstrekking. Melders geven bijvoorbeeld aan dat zij op basis van de verstrekte informatie een verkeerd beeld hadden van de opleiding of het te ontvangen getuigschrift. Op basis van andere of meer volledige informatie hadden zij mogelijk een andere studiekeuze gemaakt. Het komt voor dat melders aangeven zich misleid te voelen.

In haar toezicht heeft de inspectie in de afgelopen jaren opgemerkt dat bij meerdere instellingen sprake is van vergelijkbare gebreken in de informatieverstrekking. We merken dat voor instellingen niet altijd bekend of duidelijk is welke eisen de wet stelt aan het verstrekken van informatie en hoe de inspectie hier toezicht op houdt. De inspectie treft daarnaast soms vormen van informatieverstrekking aan die zij onwenselijk vindt, zonder dat daarbij duidelijk sprake is van een overtreding van de wet. In beide gevallen kan de inspectie niet effectief handhaven en is het dus lastig om tot een verbetering van de informatieverstrekking aan (aanstaande) studenten te komen.

Er is dus een noodzaak om de kaders voor informatieverstrekking te verduidelijken en mogelijk ook aan te scherpen: wat is wenselijk, wat is onwenselijk, en wanneer is sprake van een overtreding van de wet? De verduidelijking van kaders kan instellingen helpen om hun informatieverstrekking te verbeteren, waardoor studenten beter worden voorgelicht en er minder risico op misleiding bestaat. Eerst is het nodig om een breder beeld te verkrijgen van hoe instellingen (aanstaande) studenten informeren en waar de mogelijke knelpunten zitten. De inspectie heeft daarom een onderzoek uitgevoerd naar de informatie die instellingen in het hoger onderwijs verstrekken over hun onderwijsaanbod en graadverlening.

De inspectie voerde dit onderzoek uit als onderdeel van haar wettelijke taak om door middel van onderzoek de kwaliteit van het stelsel van het hoger onderwijs te bevorderen (artikel 12a van de Wet op het onderwijstoezicht (WOT)). In dit rapport presenteren we de opzet van het onderzoek, de resultaten van het onderzoek en onze conclusies en aanbevelingen.

¹ Voor een toelichting op de werkwijze van de inspectie bij signalen over namen en graden, zie: Inspectie van het Onderwijs (september 2024). *Onderzoekskader hoger onderwijs. Te raadplegen via www.onderwijsinspectie.nl/documenten/2024/10/15/onderzoekskader-accreditatiestelsel-ho*.

1.2 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is ervoor zorgen dat (aanstaande) studenten in de toekomst zorgvuldiger worden voorgelicht door instellingen over hun onderwijsaanbod en graadverlening. Tegelijkertijd willen we de naleving van artikel 7.15 van de WHW met betrekking tot het verstrekken van informatie aan (aanstaande) studenten bevorderen. We willen dit bereiken door:

- in kaart te brengen hoe instellingen (aanstaande) studenten informeren en in hoeverre dit voldoet aan de wettelijke eisen voor informatieverstrekking;
- instellingen (proactief) te informeren over de geldende normen;
- goede voorbeelden te delen; en
- ruimte of onduidelijkheden in het wettelijk kader te identificeren en te bepalen in hoeverre een nadere invulling of verduidelijking wenselijk is en wat daarvoor nodig is.

1.3 Hoofdvraag en deelvragen

Aan de hand van bovenstaande doelstelling zijn voor dit onderzoek de volgende hoofdvraag en deelvragen opgesteld.

Hoofdvraag:

Welke informatie verstrekken instellingen aan (aanstaande) studenten over hun onderwijsaanbod en graadverlening en in hoeverre voldoet dit aan de wettelijke vereisten voor informatieverstrekking?

Deelvragen:

1. Welke vormen van niet-naleving van artikel 7.15 van de WHW komen we tegen in de informatieverstrekking van instellingen?
2. Welke onwenselijke situaties komen we tegen in de informatieverstrekking van instellingen?
3. Welke goede voorbeelden komen we tegen in de informatieverstrekking van instellingen?

1.4 Achtergrond

De informatie die instellingen verstrekken over hun onderwijsaanbod en graadverlening is veelomvattend. Daarom hebben we keuzes gemaakt in de onderwerpen en elementen van informatie over instellingen en hun onderwijsaanbod waarop we ons bij het beantwoorden van de hoofd- en deelvragen hebben gericht. Om deze keuzes zorgvuldig te kunnen maken hebben we eerst relevante achtergronden en contextinformatie in kaart gebracht. Die beschrijven we in deze paragraaf.

Paragraaf 1.4.1 gaat over het juridische kader voor informatieverstrekking door instellingen waarbinnen dit onderzoek wordt uitgevoerd. Daarna geven we in paragraaf 1.4.2 een beeld van de signalen die de inspectie ontvangt over mogelijke onvolkomenheden in de informatieverstrekking van instellingen. Tot slot zetten we in paragraaf 1.4.3 de aandachtspunten uiteen die stakeholders en experts hebben meegegeven voor dit onderzoek.

1.4.1 Juridisch kader

Artikel 7.15 van de WHW

De WHW bevat al sinds de inwerkingtreding bepalingen over het verstrekken van informatie over onder meer de inhoud en inrichting van het onderwijs en de examens aan (aanstaande) studenten door instellingen². De plicht van instellingen om informatie te verstrekken aan (aanstaande) studenten is vastgelegd in artikel 7.15 van de WHW. De tekst van artikel 7.15, lid 1, van de WHW luidt (sinds 1 september 2024):

² Tweede Kamer der Staten-Generaal, 1988-1989, 21073 nr. 3. Dit artikel stond aanvankelijk in de WHW onder de titel 'Openbaarheid onderwijsaanbod'.

Het instellingsbestuur verstrekt zodanige informatie aan studenten en aspirant-studenten over:

- a. de instelling,
- b. het te volgen onderwijs in algemene zin,
- c. de differentiatie in het opleidingsaanbod en de beperkingen van de inschrijving als gevolg van de beschikbare capaciteit of in verband met de arbeidsmarktbehoefte,
- d. de selectie van studenten,
- e. de opleidingsnamen, en
- f. de graden die aan de opleidingen zijn verbonden,

dat deze studenten en aspirant-studenten in staat zijn de opleidingsmogelijkheden te vergelijken, zich een goed oordeel te vormen over de inhoud en de inrichting van het gevolgde of te volgen onderwijs en de examens en zich goed voor te bereiden op de gestelde eisen.

Voldoet de informatieverstrekking van een instelling niet aan de wettelijke eisen, dan kan in een uiterst geval een bestuurlijke boete worden opgelegd aan de instelling (artikel 15.8 van de WHW)

Toezicht op informatieverstrekking

Artikel 7.15 van de WHW specificeert welke informatie instellingen moeten verstrekken en met welk doel zij dit moeten doen. Het artikel vormt verder een relatief open norm: de precieze inhoud en vorm van de verstrekte informatie worden niet voorgeschreven. Instellingen kunnen dus deels naar eigen inzicht invulling geven aan het verstrekken van informatie.

De inspectie bepaalt of de informatieverstrekking door een instelling voldoet aan de wettelijke vereisten (deelvraag 1 van dit onderzoek). Daarbij kijkt de inspectie naar de doelen van informatieverstrekking zoals vastgelegd in de wet en wetsgeschiedenis. Waar mogelijk beoordeelt de inspectie de onderdelen waarover informatie moet worden verschaft in samenhang.

Uit artikel 7.15, lid 1, van de WHW volgt dat de informatieverstrekking door een instelling voldoet wanneer (aanstaande) studenten op basis van de verstrekte informatie in staat zijn om:

1. opleidingsmogelijkheden te vergelijken;
2. zich een goed oordeel te kunnen vormen over de inhoud en de inrichting van het gevolgde of te volgen onderwijs en de examens; en
3. zich goed voor te bereiden op de gestelde eisen.

Om de in de wet genoemde doelen te bereiken moet de informatieverstrekking door een instelling voldoende volledig en duidelijk zijn. Ook in de wetsgeschiedenis komt naar voren dat het verstrekken van duidelijke en tijdige informatie over het onderwijsaanbod een doel van de wetgeving is. Een student moet kunnen vertrouwen op de door de instelling verstrekte informatie³.

Uit de memorie van toelichting⁴ bij de Wet bescherming namen en graden hoger onderwijs blijkt daarnaast dat een 'kenbaarheidseis' geldt: op basis van de verschaft informatie moet blijken welke graad op grond van welke opleiding en wettelijke grondslag door welke instelling wordt verleend⁵. Het doel hiervan is om misleiding van (aanstaande) studenten te voorkomen.

In de WHW is geen definitie van de term 'misleiding' opgenomen. De inspectie oordeelt dat sprake is van misleiding als de geboden informatie ervoor zorgt of kan zorgen dat een (aanstaande) student een beslissing neemt die deze anders mogelijk niet had genomen. Dit betekent dat in elk geval sprake is van misleiding als informatie:

- onjuist is (niet overeenkomt met de praktijk of met de WHW);
- verkeerd begrepen kan worden; of
- onvolledig is, slecht vindbaar is of niet tijdig wordt gegeven.

Belangrijk is dat deze definitie van misleiding de student als ontvanger van de informatie centraal stelt; de intentie van een instelling speelt geen rol. Met deze werkwijze sluit de inspectie aan bij de definitie die andere toezichthouders zoals de Autoriteit Consument en Markt (ACM)⁶ en Nederlandse Zorgautoriteit (NZa)⁷ hanteren.

³ Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2000-2001, 27848 nr. 3.

⁴ Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2015-2016, 34412 nr. 3.

⁵ Hiermee worden vergelijkbare eisen gesteld aan Nederlandse instellingen als aan buitenlandse instellingen die in Nederland actief zijn (kenbaarheidseisen die zijn opgenomen in artikel 1.22, artikel 1.23 en artikel 15.7 van de WHW). Zo wordt een gelijk speelveld gecreëerd voor alle instellingen uit de EER die in Nederland actief zijn.

⁶ www.acm.nl/nl/verkoop-aan-consumenten/oneerlijke-handelspraktijken

⁷ www.nza.nl/onderwerpen/informatieverstrekking-door-zorgaanbieders/zorgsturing

Artikel 7.15 van de WHW is in eerste instantie gericht op het reguleren van het verstrekken van informatie over geaccrediteerde opleidingen. Tegelijkertijd legt het artikel een algemene informatieplicht op aan instellingen. Van instellingen met non-formeel onderwijsaanbod mag worden verwacht dat zij in elk geval duidelijk maken dat bij dit aanbod geen sprake is van een opleiding of graad en dat zij hierover geen misleidende informatie verstrekken.

Verwante wettelijke bepalingen

Ook in andere artikelen van de WHW staan eisen die te maken hebben met het verstrekken van informatie. Daardoor raakt het toezicht op deze wetsartikelen vaak aan het toezicht op de naleving van artikel 7.15 van de WHW. Hieronder worden deze artikelen kort toegelicht.

Artikel 1.22 en 1.23 van de WHW regelen respectievelijk het voeren van de naam universiteit en de naam hogeschool. Het voeren van deze namen is in Nederland verboden als niet aan de wettelijke voorwaarden is voldaan.

Artikel 15.7 van de WHW bepaalt onder welke voorwaarden het in Nederland toegestaan is om graden te verlenen. Het wetsartikel verbiedt het in het vooruitzicht stellen van een graad als er geen wettelijke grondslag bestaat om die graad te verlenen. Instellingen mogen dus geen onderwijsaanbod hebben waarbij een student of aanstaande student ten onrechte kan verwachten dat dit tot een graad leidt. De WHW regelt daarnaast een mogelijkheid om buitenlandse graden te verlenen in Nederland op voorwaarde dat hierover duidelijk gecommuniceerd wordt. Dit betekent dat er een specifieke informatieplicht geldt voor instellingen met opleidingen die niet door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) zijn geaccrediteerd, maar wél tot een (buitenlandse) graad leiden. Dit is vastgelegd in artikel 15.7, lid 1, onderdeel c van de WHW⁸. Essentieel hierbij is dat moet blijken dat het niet gaat om een graad die wordt verleend op grond van de WHW, maar om een graad op basis van een buitenlandse wettelijke regeling.

Ten slotte is het, sinds de invoering van de Wet NLQF begin 2025, niet langer toegestaan om bij onderwijsaanbod een niveau uit het Nederlands kwalificatieraamwerk (NLQF) of Europees kwalificatieraamwerk (EQF) te vermelden dat niet officieel is toegekend (artikel 4.1 en 4.2 van de Wet NLQF).

1.4.2 Signalen

De inspectie ontving signalen van onder meer studenten over mogelijke niet-naleving van artikel 7.15 van de WHW. Dit was een belangrijke aanleiding voor dit onderzoek. Als voorbereiding op het onderzoek zijn daarom historische en actuele signalen geanalyseerd. Dit geeft ons inzicht in de onvolkomenheden in de informatieverstrekking van instellingen die bij de inspectie worden gesignaleerd.

Voor historische signalen is in kaart gebracht welke overtredingen van artikel 7.15 van de WHW de inspectie heeft vastgesteld in handhavingstrajecten die op 1 januari 2025 al waren afgesloten. Voor actuele signalen is op basis van de (soms summiere) beschrijvingen van de signalen in kaart gebracht welke overtredingen bij de inspectie gesignaleerd worden. Hieruit kwamen diverse categorieën van (signalen over) mogelijke overtredingen naar voren:

- onvoldoende onderscheid tussen aanbod dat is geaccrediteerd door de NVAO en non-formeel onderwijsaanbod van de instelling;
- onduidelijke informatie rondom een samenwerking, waarbij onvoldoende blijkt wie het onderwijs verzorgt en wie de graad verleent;
- onduidelijke informatie over de geaccrediteerde opleidingen die de instelling aanbiedt en welk aanbod tot welk getuigschrift leidt;
- aanbod van toekomstige opleidingen waarbij niet blijkt dat er nog geen accreditatie is en nog geen graadverlening kan plaatsvinden;
- onjuiste of onterechte informatie over de status of erkenning van de instelling; en
- onduidelijke, foutieve of afwezige informatie over overige onderwerpen zoals baanperspectief of mogelijkheden tot vrijstellingen.

⁸ De Variawet OCV 202# regelt een nadere invulling van deze informatieplicht.

1.4.3 Gesprekken met stakeholders

Bij de start van dit onderzoek heeft de inspectie gesprekken gevoerd met stakeholders en experts die zicht hebben op de informatiebehoefte van (aanstaande) studenten of op de informatieverstrekking door instellingen. Bijvoorbeeld (de vertegenwoordiging van) studenten in het hoger onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs, middelbare scholieren en decanen. Het doel van deze gesprekken was om meer zicht te krijgen op de informatiebehoefte van (aanstaande) studenten. Ook wilden we inzicht krijgen in hoe de huidige informatieverstrekking wordt ervaren. Uit deze gesprekken kwamen meerdere aandachtspunten naar voren.

De stakeholders benoemden diverse onduidelijkheden over de organisatie en inrichting van het onderwijs. Het gaat onder andere over samenwerkingsconstructies en uitbesteding van (een deel van het) onderwijs tussen onderwijsaanbieders. Bij gebrek aan informatie kan voor studenten onduidelijkheid bestaan over welke instelling het onderwijs verzorgt en de graad verleent. Daarnaast signaleerden stakeholders onduidelijkheden op het gebied van stages en verplichte buitenlandervaring tijdens de opleiding, de taal van het onderwijs, de aanmelddatum voor opleidingen, de informatie over selectie-eisen en de toelatingseisen (met name bij overgang van mbo naar hbo).

Stakeholders gaven ook aan dat websites van onderwijsinstellingen soms (te) weinig inhoudelijke informatie bevatten. Zij gaven aan dat de teksten op websites wervend van aard zijn en inspelen op actualiteiten en trends. Ook bij opleidingsnamen zien zij dit gebeuren. Volgens stakeholders leidt dit tot onjuiste verwachtingen, wat volgens hen kan leiden tot een hogere uitval en meer switchgedrag onder studenten.

In relatie tot de informatie over opleidingen benoemden stakeholders dat onduidelijkheid ontstaat doordat afstudeerrichtingen binnen opleidingen soms als eigenstandige opleidingen worden gepresenteerd. Ook gaven ze aan dat vertalingen van opleidingsnamen niet altijd herkenbaar zijn, waardoor onduidelijk blijft of het om dezelfde opleiding gaat. De verschillen tussen de Engelstalige en de Nederlandstalige variant van een opleiding zijn volgens stakeholders niet altijd duidelijk.

Verder signaleerden stakeholders onduidelijkheden rondom de vermelding van de NVAO-accreditatie. Zij gaven aan dat het logo van de NVAO ten onrechte wordt geplaatst bij kortdurende (niet-geaccrediteerde) cursussen of losse modules van geaccrediteerde opleidingen. Ook merkten zij op dat de (niveau-)aanduidingen, zoals bachelorniveau of hbo-opleiding, bij niet-geaccrediteerd onderwijs verwarring kunnen wekken over de status van het onderwijs.

Tot slot is door de stakeholders meegegeven dat er niet alleen behoefte is aan informatie over opleidingen en instellingen, maar ook over het hogeronderwijsstelsel in het algemeen. Hierbij werd het duiden van het verschil tussen het hoger beroepsonderwijs (hbo) en wetenschappelijk onderwijs (wo) genoemd, en daarnaast informatie over collegegeld, studiefinanciering en uitleg over gehanteerd jargon.

1.5 Methode

Op basis van de hoofd- en deelvragen (paragraaf 1.3) en de verzamelde achtergrondinformatie (paragraaf 1.4) is bepaald naar welke elementen van de informatieverstrekking van instellingen we binnen dit onderzoek kijken. Daarbij wordt in ieder geval gekeken naar de verstrekte informatie over:

- de instelling (bijvoorbeeld de naam van de instelling, organisatiestructuur van de instelling en studievoorzieningen);
- het onderwijsaanbod (bijvoorbeeld de naam van het aanbod, het onderwijsniveau, de inhoud en inrichting van het onderwijs, de toelating en selectie); en
- de graadverlening en accreditatie.

Deze paragraaf geeft een korte beschrijving van de onderzoeksopzet en uitgevoerde analyses. Voor een volledige beschrijving van de onderzochte elementen van informatieverstrekking, de gehanteerde onderzoeksmethode en de analyses verwijzen we naar het bijbehorende technisch rapport.

1.5.1 Selectie van instellingen, websites en pagina's op websites

We onderzoeken de informatieverstrekking door instellingen waarover de inspectie per 1 januari 2025 een actueel signaal had dat zij artikel 7.15 van de WHW mogelijk niet naleven. Op basis daarvan worden 26 instellingen in het hoger onderwijs betrokken in het onderzoek, het gaat om:

- 5 bekostigde universiteiten;
- 7 bekostigde hogescholen; en
- 14 niet-bekostigde hogescholen (rechtspersonen voor hoger onderwijs).

Vanwege het doelgerichte karakter van dit onderzoek betreft het geen representatieve steekproef van alle instellingen in het hoger onderwijs. De inspectie verwacht toch dat de conclusies en aanbevelingen voortkomend uit dit onderzoek ook relevant zullen zijn voor andere instellingen.

Van elke onderwijsinstelling zijn één of meer websites bekeken. Daarbij zijn verschillende varianten van een website (bijvoorbeeld Nederlandstalig en Engelstalig) meegenomen. Op deze websites hebben we vervolgens de algemene pagina's en een selectie van het aangeboden onderwijs bekeken. Daarbij hebben we voor elke aangeboden onderwijscategorie op de betreffende website willekeurig een aantal onderwijstrajecten (opleidingen of non-formele onderwijstrajecten) bekeken.

1.5.2 Dataverzameling

De inspectie heeft de websites van 26 instellingen onderzocht. Onze observaties over de verstrekte informatie over onderwijsaanbod en graadverlening hebben we vastgelegd in een observatiekader.

Het observatiekader bestond uit 2 delen: een deel voor het vastleggen van observaties op het niveau van de instelling en een deel voor het vastleggen van observaties op het niveau van specifiek onderwijsaanbod van de instelling.

Bij het opstellen van het observatiekader zijn de elementen van informatieverstrekking gekozen die moesten worden geobserveerd en waar de focus op lag. Bij het maken van deze keuzes hebben we rekening gehouden met de eerder verzamelde achtergrondinformatie (zie paragraaf 1.4). Dit heeft bijvoorbeeld geleid tot een selectie van 43 specifieke kenmerken – zoals opleidingsniveau, toegangseisen, vakkenoverzicht en graadverlening bij afronding – waarop we een selectie van het onderwijsaanbod van een instelling beoordeelden.

In totaal heeft de inspectie webpagina's over 218 opleidingen (42 associate degrees, 88 bachelors, 88 masters) en 240 trajecten van non-formeel onderwijs geobserveerd.

Omdat het onderzoek doelgericht is ingestoken, geeft het geen volledig beeld van alle informatie die instellingen verstrekken. Bovendien zijn alleen websites onderzocht en kunnen de resultaten niet geëxtrapoleerd worden naar de informatie die instellingen via andere kanalen verstrekken.

Om de kwaliteit van de observaties te borgen, is elk ingevuld observatiekader door een andere observator gecontroleerd. Daarnaast zijn gehanteerde definities en werkwijzen vastgelegd in een codeboek en zijn de instrumenten uitgetest in een pilotonderzoek.

1.5.3 Analyse

Na het afronden van de observaties hebben we op basis van de ingevulde observatiekaders verschillende analyses uitgevoerd. Het doel daarvan was om te komen tot een overkoepelend beeld. De analyses waren onder meer gericht op het:

1. vormen van een beeld van de elementen die in het algemeen voor kunnen komen in de informatieverstrekking van instellingen over hun opleidingsaanbod en graadverlening;
2. beoordelen van de *aanwezigheid* van informatie, de *vindbaarheid* van informatie en de *duidelijkheid* en *juistheid* van informatie; en
3. in kaart brengen van de typen (mogelijke) overtredingen van artikel 7.15 van de WHW die we aantreffen in het onderzoek.

We hebben de resultaten van de verschillende analyses in samenhang beoordeeld. Op basis daarvan zijn we gekomen tot de bevindingen in dit rapport. Om de resultaten te kunnen duiden, hebben we de voorlopige onderzoeksresultaten besproken met verschillende stakeholders en experts.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 tot en met 4 van dit rapport staan de bevindingen van de inspectie. Hierna bespreken we achtereenvolgens de bevindingen over de informatie die instellingen verstrekken over:

2. de instelling en het onderwijs in brede zin;
3. opleidingen; en
4. graadverlening en accreditaties.

Elk van de 3 navolgende hoofdstukken volgt een vergelijkbare opbouw en start met een beschrijving van hoe de informatieverstrekking bij instellingen eruitziet. Vervolgens beoordeelt de inspectie in hoeverre deze observaties passen binnen het wettelijk kader, en welke andere onwenselijkheden of juist goede voorbeelden aangetroffen zijn. Verspreid door de hoofdstukken met bevindingen staan enkele kaders waarin we specifieke observaties – die relatief op zichzelf staan maar wel relevant zijn voor de onderzoeksvragen – uitwerken.

In hoofdstuk 5 zijn de oordelen en conclusies van de inspectie over de verschillende onderwerpen samengebracht tot een overkoepelende beschouwing, inclusief de beantwoording van de hoofdvraag en deelvragen. Ook doet de inspectie aanbevelingen aan relevante partijen om te komen tot een verbetering van de informatieverstrekking door instellingen aan (aanstaande) studenten.

In dit rapport maken we onderscheid tussen (geaccrediteerde) opleidingen en non-formeel onderwijsaanbod. Met (geaccrediteerde) opleidingen bedoelen we opleidingen die leiden tot een wettelijk erkende graad Associate degree, Bachelor of Master. Met non-formeel onderwijsaanbod doelen we op het overige aanbod van instellingen, zoals cursussen en trainingen, dat niet leidt tot een wettelijk erkend diploma.

Bijlage I van dit rapport bevat een overzicht van de in dit rapport gehanteerde afkortingen en de definities van de belangrijkste gehanteerde begrippen.

2 Informatie over de instelling

Dit hoofdstuk beschrijft welke informatie instellingen op hun websites verstrekken over zichzelf en hun identiteit (bijvoorbeeld de instellingsnaam en oriëntatie van de instelling), de inrichting en faciliteiten van de instelling (bijvoorbeeld studievoorzieningen), en het onderwijs in algemene zin. Daarbij gaan we in op de vindbaarheid en duidelijkheid van de door instellingen verstrekte informatie. De focus ligt in dit hoofdstuk op algemene informatie, los van het specifieke onderwijsaanbod.

Paragrafen 2.1 tot en met 2.4 van dit hoofdstuk beschrijven wat de inspectie in dit onderzoek heeft aangetroffen op de websites van instellingen. Paragraaf 2.5 is een beschouwing van de bevindingen waarin de visie van de inspectie wordt weergegeven.

2.1 De naam en identiteit van de instelling

Een (aanstaande) student moet weten met welke instelling deze te maken heeft. Een volledig en kloppend beeld van de instelling maakt duidelijk bij welke organisatie de student terecht kan met vragen, opmerkingen en eventuele klachten en zorgen. Daarnaast heeft een student behoefte aan informatie over wat deze van een instelling mag verwachten, bijvoorbeeld op het vlak van diverse voorzieningen of ondersteuning.

In de Registratie instellingen en opleidingen (RIO) is de naam van elke instelling geregistreerd. Deze naam staat op getuigschriften van de instelling en wordt daarom door de inspectie gezien als de officiële instellingsnaam.⁹ Het komt echter vaak voor dat instellingen (ook) onder andere namen naar zichzelf verwijzen en daarmee onduidelijkheid creëren over de instelling waarmee een student te maken heeft. Bij ruim de helft van de onderzochte instellingen wijkt de naam op de websites van de instelling (deels) af van deze officiële instellingsnaam. Daarnaast viel op dat de officiële instellingsnaam bij bekostigde hogescholen soms niet (geheel) overeenkomt met de naam die in de bijlage van de WHW wordt gehanteerd.

Sommige instellingen kiezen ervoor om een gedeelte van hun aanbod op een andere website te vermelden. Soms gebeurt dat ook onder een andere naam of merkidentiteit. Het gaat bijvoorbeeld om aparte webpagina's voor een specifieke faculteit, een 'business school', 'academy' of een 'label'.

Onterecht gebruik van de naam 'universiteit'

Het voeren van de naam 'universiteit' (inclusief in een vertaling, zoals 'university') is volgens de WHW voorbehouden aan specifieke instellingen (artikel 1.22 van de WHW). Op websites van 10 van de 21 geraadpleegde hogescholen wordt soms onterecht de naam 'universiteit' gehanteerd. Dit komt het meest voor op Engelstalige pagina's, waar niet 'university of applied sciences' wordt gehanteerd, maar 'university'. Dit is een overtreding van artikel 1.22 van de WHW.

De instellingscode, oriëntatie en de bekostigingsstatus zijn identiteitsvormende elementen van een instelling. De instellingscode (voorheen Basisregistratie Instellingen; BRIN) van instellingen wordt zelden gecommuniceerd. Ook geeft het merendeel van de websites niet expliciet aan of zij een bekostigde of niet-bekostigde instelling zijn. Wel wordt in sommige gevallen impliciet de bekostigingsstatus duidelijk, bijvoorbeeld door termen als 'particulier' en 'private' of door informatie over 'financiering vanuit de overheid'.

⁹ Inspectie, CDHO en NVAO (4 juni 2025). *Uitvoeringsnotitie Namen Instellingen*. Geraadpleegd op 10 april 2026 van www.cdho.nl/assets/uploads/2025/07/ICN-Uitvoeringsnotitie-Namen-Instellingen-Knelpunt-5J-4-juni-2025.pdf.

In de meeste gevallen is duidelijk of het gaat om een instelling in het hoger beroepsonderwijs (hbo; hogeschool) of het wetenschappelijk onderwijs (wo; universiteit). De oriëntatie van de instelling is op verschillende manieren terug te vinden, bijvoorbeeld door het gebruik van de termen ‘universiteit’ of ‘hogeschool’, maar ook door het hanteren van termen in relatie tot het onderwijsaanbod, zoals ‘hbo-opleidingen(en)’, ‘wetenschappelijke studie’, ‘wetenschappelijk onderwijs’.

2.2 De inrichting van de instelling

Informatie over de instelling zelf is altijd in enige mate aanwezig. Op verschillende websites wordt uitgebreide algemene informatie gegeven over zaken als bestuur, organisatiestructuur en beschikbare studievoorzieningen. Dit type informatie helpt studenten om zich een beeld te vormen met wat voor organisatie zij te maken hebben, hoe het is om aan deze instelling te gaan studeren en welke ondersteuning en faciliteiten de instelling aanbiedt.

Deze informatie is goed vindbaar wanneer hier in websitemenu's met heldere termen naar wordt verwezen. Er zijn ook instellingen waarbij op de website weinig tot geen algemene informatie over de instelling vindbaar is. Een student kan daardoor geen goed beeld krijgen van de organisatie. Ook komt het voor dat (belangrijke) informatie versnipperd op de website staat, ‘verstoppt’ is op de website onder onduidelijke of indirecte categorieën of juist door de hoeveelheid van informatie ondergesneeuwd wordt.

2.2.1 Het bestuur en de organisatiestructuur

Informatie over het bestuur of de organisatiestructuur die goed vindbaar en duidelijk is, staat veelal op pagina's op de website van instellingen onder een kopje als ‘informatie over de organisatie’ of ‘over ons’. Bekostigde instellingen verstrekken doorgaans duidelijke en vindbare informatie over hun bestuur en organisatiestructuur. Daarbij worden vaak de namen van bestuurders, taken, verantwoordelijkheden, portefeuilles en contactgegevens vermeld. Er zijn ook instellingen waar de informatie uitgebreider is. Zo delen sommige onderzochte instellingen informatie over nevenfuncties, werkervaring en opleiding van de bestuurders. Bij een enkele instelling wordt ook over de beloning/bezoldiging van het bestuur gecommuniceerd.

Meer dan de helft van de onderzochte instellingen deelt informatie over de organisatiestructuur van de instelling. Instellingen delen veelal een organogram met daarin de verschillende gremia binnen de organisatie zoals medezeggenschap, faculteiten, academies, diensten/services, bestuur en de raad van toezicht. Daarnaast zijn er instellingen die overzichten delen van de onderdelen van de organisatie met daarbij verdiepende informatie over de taken en verantwoordelijkheden per onderdeel. Een klein aantal van de instellingen geeft ook informatie over samenwerkingsconstructies.

2.2.2 Studievoorzieningen en faciliteiten

Vrijwel alle instellingen geven informatie over de beschikbare studievoorzieningen: middelen of faciliteiten die studenten kunnen ondersteunen bij het studeren. Voor (aanstaande) studenten die potentieel gebruik willen maken van dergelijke voorzieningen is het belangrijk om tijdig te weten welke mogelijkheden een instelling biedt. Veelgenoemde voorzieningen zijn: voorzieningen voor studeren met een ondersteuningsbehoefte of functiebeperking, digitale faciliteiten, informatie over de bibliotheek, voorzieningen op locatie/campus (zoals winkels, studieruimtes, sportcentra) en informatie over begeleiding en hulp (onder andere over vertrouwenspersonen en studentendecanen). Informatie over beschikbare studievoorzieningen is bijvoorbeeld goed vindbaar wanneer deze te vinden is op webpagina's met kopjes als ‘studeren’, ‘studievoorzieningen’ of ‘faciliteiten’.

2.3 Informatie over het onderwijs in brede zin

Naast informatie over de instelling zelf bieden de websites van instellingen ook informatie over het onderwijsaanbod in algemene zin. In deze paragraaf staan de bevindingen over dit type informatie. In hoofdstuk 3 beschrijven we onze bevindingen over de informatie die instellingen verstrekken over specifiek onderwijsaanbod.

2.3.1 Niveau en erkenning van het onderwijs

Enkele websites maken expliciet duidelijk dat de instelling zowel geaccrediteerde opleidingen als non-formeel onderwijs aanbiedt en wat het verschil daartussen is; namelijk dat voor non-formeel onderwijs geen graad verleend wordt. Ook wordt in sommige gevallen expliciet uitleg gegeven over de verschillende onderwijsniveaus die een instelling aanbiedt (associate degree, bachelor, master) en wat de verschillen zijn. Daarnaast wordt soms toegelicht welke verschillende vormen van non-formeel onderwijs er zijn (bijvoorbeeld leergang, cursus, training) en wat deze inhouden.

Daartegenover staan websites waarop deze informatie niet expliciet wordt gegeven, terwijl dat wel duidelijkheid zou (kunnen) opleveren voor studenten. Bepaalde instellingen duiden op hun website bijvoorbeeld niet wat de betekenis is van de verschillende niveaus, oriëntaties of vormen (voltijd, deeltijd, duaal) van onderwijs dat zij aanbieden. Dat maakt het voor studenten lastiger om overzicht te krijgen van het aanbod en in te schatten hoe verschillende opleidingen zich tot elkaar verhouden.

2.3.2 Kaders van het onderwijsstelsel

Naast informatie over de instelling zelf geven enkele onderzochte instellingswebsites bredere informatie over de kaders van het hogeronderwijsstelsel. Dit is bijvoorbeeld informatie over het verschil tussen een hogeschool en een universiteit of uitleg over hoe het Nederlandse accreditatiestelsel werkt.

Informatie over de instelling en/of het hogeronderwijsstelsel is in sommige gevallen toegespitst op een specifieke doelgroep. Deze informatie wordt dan specifiek uitgelegd voor bijvoorbeeld schooldecanen, ouders van de studiekeuze, werkenden of mbo-studenten.

2.3.3 Begeleiding van studiekeuze

Sommige geraadpleegde websites maken gebruik van elementen die (aanstaande) studenten ondersteunen bij hun studiekeuze. Het gaat hier bijvoorbeeld om heldere studentenprofielen voor opleidingen, tools om opleidingen te vergelijken en studiekeuzetests. Een mogelijk resultaat van studiekeuzetests is dat studenten geen volledig overzicht krijgen van al het onderwijsaanbod binnen een instelling omdat ze slechts een beperkt aantal opleidingsmogelijkheden te zien krijgen. Bovendien bieden tests meestal geen zicht op passende opleidingen buiten een instelling. In enkele gevallen zien we echter wel dat vanuit studiekeuzetests ook naar passende opleidingen buiten de eigen instelling wordt verwezen; dat is een goed voorbeeld.

2.4 Gebruiksvriendelijkheid en beheer van websites

Dit onderzoek leverde naast resultaten over de inhoud van de informatieverstrekking ook enkele resultaten op over de manier waarop informatie wordt verstrekt. Het gaat hierbij om de navigeerbaarheid van instellingswebsites, de keuzes in vertalingen van webpagina's en het beheer en onderhoud van websites.

2.4.1 Navigeerbaarheid van websites

We zien verschillen in de mate van gebruiksvriendelijkheid en de eenvoud van navigatie op websites. De vindbaarheid van informatie is groter als sprake is van een overzichtelijk aanbod of van een intuïtieve structuur, met informatie op plekken waar je het verwacht. Op sommige instellingswebsites is de navigeerbaarheid minder intuïtief, waardoor informatie minder goed vindbaar is. We zien dan bijvoorbeeld dat belangrijke informatie 'verstopt' is in de veelgestelde vragen (FAQ), dat duidingen van opleidingsniveaus niet bij het opleidingsoverzicht staan of dat de zoekfunctie van de website niet of beperkt werkt. Ook komt het voor dat informatie inconsistent is; over eenzelfde onderwerp wordt dan op verschillende pagina's of websites van de instelling van elkaar afwijkende informatie gegeven.

2.4.2 Taal van de webpagina's

Er zijn binnen een instelling vaak (grote) verschillen in de structuur en inhoud van anderstalige pagina's ten opzichte van Nederlandstalige pagina's. Op anderstalige pagina's staat vaak meer informatie over studeren in Nederland en praktische zaken daaromheen. Ook bevatten anderstalige pagina's regelmatig meer informatie over het Nederlandse hogeronderwijsstelsel, accreditaties en onderwijsniveaus. Het gaat (deels) om informatie die ook voor Nederlandstalige studenten relevant is, maar niet aan hen wordt verstrekt. Anderzijds zien we voorbeelden waar de anderstalige pagina's juist minder of verouderde informatie bevatten ten opzichte van de Nederlandstalige pagina's. Dat levert een incompleet beeld op. Er zijn ook instellingen met websites die in alle talen vergelijkbare informatie bevatten.

2.4.3 Websitebeheer

Op diverse geraadpleegde websites is sprake van onzorgvuldigheden die samenhangen met het beheer van de website. We zien websites waar de informatie op diverse plaatsen elkaar tegenspreekt, bijvoorbeeld als het aantal studie-uren niet klopt met het aantal studiepunten. Ook is soms sprake van slordigheden: verouderde informatie, verwijzingen die niet kloppen of werken of niet-werkende functies (bijvoorbeeld filters) op de website. Dit soort slordigheden zien we onder andere bij informatieverstrekking over de inrichting van het stelsel.

2.5 Beschouwing van de informatieverstrekking over de instelling

Het is voor (aanstaande) studenten essentieel om te weten met welke instelling zij te maken hebben. Zij weten zo waar zij terecht kunnen met vragen, opmerkingen en eventuele klachten en zorgen. Het helpt hen ook bij het kunnen inschatten wat zij van de instelling mogen verwachten.

In dit hoofdstuk is naar voren gekomen dat instellingen (aanstaande) studenten in verschillende mate van volledigheid en juistheid informeren over hun identiteit, de inrichting van de organisatie en het te volgen onderwijs in het algemeen. Deze paragraaf beschrijft hoe de inspectie tegen deze bevindingen aankijkt.

Er mag geen twijfel bestaan over de identiteit van de instelling. Wanneer onvoldoende duidelijk is met welke instelling een student te maken heeft, is sprake van een overtreding (artikel 7.15, lid 1, onderdeel a, van de WHW). Het hanteren van diverse namen voor de instelling zorgt voor ruis en is daarom niet wenselijk. Het onterecht hanteren van de naam 'universiteit', of een vertaling daarvan, is een overtreding van artikel 1.22 van de WHW.

Het is wenselijk dat instellingen een verdiepend beeld geven van wat studeren aan hun instelling betekent. Dit is tenslotte relevante informatie voor (aanstaande) studenten die tussen verschillende instellingen een keuze moeten maken. Duidelijkheid over met name de oriëntatie (hogeschool of universiteit) van de instelling, de organisatiestructuur en de studievoorzieningen geeft (aanstaande) studenten een indicatie. Deze informatie is weliswaar meestal aanwezig, maar regelmatig in beperkte mate of er ontbreken elementen.

Sommige instellingen geven expliciete aanvullende informatie over specifieke onderwerpen. Dit kan uitleg zijn over het verschil tussen verschillende varianten van onderwijsaanbod (niveau, vorm of accreditatiestatus), maar ook over het kader van het hogeronderwijsstelsel of helpende informatie bij het kiezen van een studie. Deze aanvullende informatie is te prijzen omdat het (aanstaande) studenten kan helpen om opleidingsmogelijkheden te vergelijken en zich een goed oordeel te vormen over het onderwijs van de instelling. Dit ondersteunt (aanstaande) studenten dus bij hun studiekeuze.

Tot slot is duidelijk geworden dat er bij sommige instellingswebsites meer aandacht uit moet gaan naar het beheer en de navigeerbaarheid van de website. Te vaak is sprake van onwenselijke slordigheden en onjuistheden die te voorkomen zijn. Voor zover verschillen niet logisch voortvloeien uit het verschil in doelgroepen, is het eveneens onwenselijk dat verschillen bestaan in de informatie die instellingen op websites in verschillende talen verstrekken. Alle (aanstaande) studenten moeten kunnen rekenen op zorgvuldige informatie over de instelling en het onderwijsaanbod in algemene zin.

3 Informatie over opleidingen

Instellingen hebben vaak een uitgebreid en gevarieerd aanbod van onderwijs. Het aanbod bestaat uit zowel geaccrediteerde opleidingen die leiden tot een graad (Associate degree, Bachelor of Master) en non-formeel onderwijs (bijvoorbeeld cursussen). Elke instelling maakt een afweging welke informatie voor elk aanbod apart wordt weergegeven en welke informatie op de meer algemene webpagina's over het onderwijsaanbod wordt verstrekt.

Dit hoofdstuk beschrijft de informatie die instellingen verstrekken over geaccrediteerde opleidingen die leiden tot een graad. In het vervolg van dit hoofdstuk worden dit de opleidingspagina's genoemd. Bij het non-formele onderwijsaanbod is de verstrekte informatie slechts beperkt beoordeeld. Hierbij lag de nadruk op de vraag of duidelijk is dat het géén geaccrediteerde opleidingen betreft. Deze bevindingen komen terug in hoofdstuk 5.

Bij de observatie van opleidingspagina's hebben we onderzocht welke informatie verstrekt wordt, of deze informatie goed vindbaar is, en (voor zover te beoordelen) of de informatie juist en duidelijk is. Er is variatie in de mate waarin opleidingspagina's in inhoud en structuur vergelijkbaar zijn binnen de website van een instelling. Bij sommige instellingen is de verstrekte informatie voor alle opleidingen gelijksoortig. Bij andere instellingen bestaan er grote verschillen tussen opleidingen in de structuur of inhoud van de informatie die wordt verstrekt. In die gevallen is het voor (aanstaande) studenten lastig om opleidingsmogelijkheden te vergelijken.

In de volgende paragrafen beschrijven we onze bevindingen over de informatieverstrekking met betrekking tot opleidingen aan de hand van een aantal inhoudelijke thema's. In paragraaf 3.7 staat een beschouwing van deze bevindingen.

3.1 Opleidingsnamen en opleidingscode

3.1.1 Opleidingsnaam

Elke opleiding heeft een officiële naam die bij de accreditatie wordt toegekend en die bij afronding van de opleiding op het getuigschrift komt te staan. Meestal is de juiste naam ergens te vinden op de opleidingspagina. Instellingen bieden hun opleidingen echter regelmatig onder een andere naam dan deze officiële naam aan. Zo komt het veel voor dat verschillende varianten van een opleiding, bijvoorbeeld afstudeerrichtingen, als losse opleidingen worden aangeboden onder de naam van de betreffende variant. Hierdoor is het voor (aanstaande) studenten minder inzichtelijk welke opleidingen een instelling precies aanbiedt en hoe varianten van een opleiding zich tot elkaar verhouden. Soms wordt de relatie tussen de opleiding en onderliggende varianten duidelijk gemaakt, bijvoorbeeld door te werken met een hiërarchie in de website of door de formele opleidingsnaam prominent bij alle varianten te noemen. Het komt echter ook voor dat op basis van de informatie op een website niet of nauwelijks duidelijk wordt om welke geaccrediteerde opleiding het gaat. Een student weet in zo'n geval dus niet of onvoldoende op voorhand welke opleidingsnaam op diens getuigschrift komt te staan.

Onduidelijkheid kan ook voortkomen uit het hanteren van een anderstalige (meestal Engelse) naam. Anderstalige opleidingsnamen worden logischerwijs met name gebruikt op de anderstalige websites van instellingen. Vaak is de anderstalige naam een directe vertaling van de Nederlandstalige naam, maar in enkele gevallen wordt het aanbod weergegeven onder een naam die lastig te herleiden is tot de Nederlandstalige naam en die ook niet in overeenstemming is met de in RIO geregistreerde internationale naam van de opleiding.

3.1.2 Opleidingscode

Elke geaccrediteerde opleiding kan worden geïdentificeerd door een opleidingscode (vroeger Interne Studentenadministratie Test (ISAT) genoemd). Op de meeste geobserveerde opleidingspagina's wordt deze code niet genoemd. Als de code wel wordt genoemd, is dit vaak juist relatief prominent in een kader of overzicht met feitelijke opleidingsgegevens bovenaan de opleidingspagina. In de gevallen waar de opleidingscode wordt genoemd, wordt niet uitgelegd wat deze code betekent. Voor studenten is dan vermoedelijk niet duidelijk wat de betekenis van deze code is.

3.2 Opleidingsgegevens

Met opleidingsgegevens bedoelen we hier de feitelijke en meer praktische eigenschappen van een opleiding, zoals de (voer)taal van de opleiding, de duur van de opleiding en de opleidingsvorm (voltijd, deeltijd of duaal). Vaak worden enkele van deze eigenschappen bovenaan de opleidingspagina of in een kader met gegevens genoemd. Ook zijn dit vaak eigenschappen waarop gefilterd kan worden in overzichten van het onderwijsaanbod, omdat studenten vaak op zoek zijn naar een opleiding met specifieke eigenschappen. Instellingen maken uiteenlopende keuzes over welke van deze basisgegevens ze informatie verstrekken en welke van de eigenschappen ze daarbij extra uitlichten. Het is daardoor lastig om het opleidingsaanbod van verschillende instellingen op basis van de informatie op de websites te vergelijken.

3.2.1 Studieduur en opleidingsvorm

In bijna alle gevallen is informatie over de nominale studieduur (in jaren) van een opleiding goed vindbaar. Ook blijkt meestal wat de opleidingsvorm is. Het komt regelmatig voor dat de verschillende vormen waarin de opleiding wordt aangeboden als losse opleidingen op websites worden vermeld. Het is in die gevallen niet altijd eenvoudig om een overzicht te krijgen van alle vormen waarin een opleiding wordt aangeboden. Soms wordt bij elke opleidingsvorm genoemd in welke andere vormen de opleiding ook bestaat en wordt daar direct naar verwezen. Dat maakt het eenvoudiger om opleidingsmogelijkheden te vergelijken.

3.2.2 Voertaal

Meestal kan uit de op een website verstrekte informatie worden afgeleid wat de voertaal van een opleiding is. Regelmatig wordt dit echter niet expliciet bij elke opleiding benoemd. De voertaal moet dan afgeleid worden uit de taal van de website, de naam van het onderwijsaanbod of algemene pagina's op de website. Stakeholders hebben aangegeven dat in dergelijke gevallen sprake kan zijn van het wekken van onjuiste verwachtingen bij studenten, bijvoorbeeld als sprake is van een Engelstalige opleidingsnaam maar een Nederlandstalige opleiding of andersom. Soms is er wel informatie over de taal van de opleiding, maar staat deze op een minder vindbare plaats, zoals wanneer deze enkel blijkt uit de toelatingseisen van de opleiding. Instellingen die de taal van de opleiding wel expliciet noemen geven daarnaast soms nog meer gedetailleerde informatie, bijvoorbeeld door een percentage te noemen bij de taal ("90% Nederlands").

3.2.3 Bekostiging en kosten

Bij de geobserveerde opleidingspagina's wordt bijna nooit expliciet benoemd of het gaat om een opleiding die door de Nederlandse overheid wordt bekostigd of niet. Deze informatie kan – met de juiste achtergrondkennis – wel afgeleid worden uit informatie over de opleidingskosten (hoogte van het collegegeld) of uit informatie over bijvoorbeeld de mogelijkheid om studiefinanciering aan te vragen. Voor een student kan het relevant zijn om te weten of een opleiding door de overheid bekostigd wordt, omdat dit onder meer samenhangt met de rechtspositie van de student. Geen van de onderzochte opleidingspagina's bevat deze informatie.

Instellingen verschaffen in de regel informatie over de kosten die aan een opleiding zijn verbonden. In sommige gevallen worden deze kosten op de opleidingspagina zelf genoemd. In andere gevallen ontbreken exacte bedragen op de opleidingspagina, maar wordt verwezen naar informatie over kosten of collegegeld op algemene pagina's van de website. Soms vereist het veel navigatiestappen om bij de juiste informatie te komen. Een voorbeeld van duidelijke informatieverstrekking is een 'collegegeldmeter' die een aanstaande student helpt om uit te zoeken welk collegegeldtarief op de student van toepassing is. Bij sommige instellingen is de informatie beperkt tot het noemen van de hoogte van het collegegeld. Andere instellingen geven daarnaast schattingen van aanvullende kosten voor bijvoorbeeld boeken en andere leermiddelen. Dat helpt (aanstaande) studenten om in te schatten of het volgen van een opleiding financieel haalbaar is.

3.2.4 Locatie

Meestal is op de website van een instelling informatie beschikbaar over op welke locatie(s) een opleiding aangeboden wordt. In enkele gevallen ontbreekt deze informatie of wordt aangegeven dat de locatie nog niet bepaald is. Met name bij samenwerkingen is soms sprake van beperkt vindbare of onduidelijke informatie over de opleidingslocatie, onder andere omdat bij samenwerkingen vaker sprake is onderwijs op meerdere locaties.

3.3 Contactgegevens van de opleiding

Alle onderzochte instellingen bieden mogelijkheden om contact op te nemen met de instelling. Deze contactgegevens zijn vaak ook eenvoudig vanaf de pagina's over specifieke opleidingen te vinden. Sommige instellingen vermelden bij opleidingen niet (alleen) algemene contactgegevens, maar noemen voor elke opleiding een meer specifieke contactmogelijkheid met bijvoorbeeld een studieadviseur die betrokken is bij de opleiding of een student van de opleiding. Ook zien we instellingen die op de website naast een e-mailadres of telefoonnummer bijvoorbeeld een chatmogelijkheid bieden. Dit kan de drempel voor contact verlagen.

3.4 Toelating en selectie

3.4.1 Start- en aanmelddatum

Studenten willen graag weten wanneer de opleiding start en wanneer zij zich uiterlijk moeten aanmelden voor de opleiding. Bij de meeste opleidingen wordt vindbare informatie verstrekt over de startdatum van de opleiding. Soms wordt geen concrete startdatum genoemd, maar een frequentie van startmogelijkheden (bijvoorbeeld 4 keer per jaar) of een startmaand. Informatie over de aanmelddatum wordt niet altijd vermeld. In sommige gevallen kan het ontbreken van informatie over de startdatum en aanmelddatum samenhangen met het feit dat hiervoor (nog) geen concrete datum is vastgelegd. We constateerden meermaals dat informatie op verschillende pagina's of websites over de start- of aanmelddatum van een opleiding niet consistent is, bijvoorbeeld doordat meerdere startmomenten worden vermeld terwijl er geen sprake is van meerdere aanmelddata.

3.4.2 Toelatingseisen

Op bijna alle geanalyseerde opleidingspagina's wordt vindbare informatie gegeven over de (wettelijke) toelatingseisen die van toepassing zijn. Er zijn wel duidelijke verschillen in de hoeveelheid informatie die instellingen verstrekken. Er zijn instellingen die alleen de meest gangbare routes voor toelating benoemen en alleen specifieke profielen of vakken noemen als dat van toepassing is. Niet elke (aanstaande) student weet dan direct waar deze aan toe is. Daartegenover zijn er instellingen die (bijna) alle routes voor toelating beschrijven en bijvoorbeeld zelfs per profiel van het voortgezet onderwijs aangeven of toelating mogelijk is. We zagen ook dat de informatie gericht op internationale studenten soms afwijkt van de informatie op Nederlandstalige pagina's. Vaak is dan in geen van beide gevallen sprake van een volledig overzicht van de mogelijkheden voor toelating.

Soms is sprake van onduidelijke of niet nader uitgewerkte toelatingseisen. Dit speelt met name bij opleidingen waar naast de standaard wettelijke toelatingseisen nog andere eisen worden gesteld. Er wordt dan bijvoorbeeld gesproken over een 'geschikte werkplek', 'relevante werkervaring' of een 'hbo-opleiding', zonder dat dit op de website nader gespecificeerd wordt in concrete eisen waaraan een aanstaande student moet voldoen. Een student kan zich dan niet goed op deze eisen voorbereiden.

3.4.3 Selectie(-eisen)

We onderzochten ook of informatie wordt gegeven over de aanwezigheid van een eventuele selectieprocedure. Regelmatig wordt geen expliciete informatie gegeven waaruit blijkt of er sprake is van een vorm van selectie. Bij ongeveer 1 op de 5 geobserveerde opleidingspagina's bleek uit de informatie op de website dat sprake zou zijn van selectie. Bij deze opleidingen zien we onder andere informatie over de selectiecriteria, de selectieprocedure en de bijbehorende tijdlijn. Op duidelijke webpagina's is deze informatie specifiek en concreet, en wordt bijvoorbeeld een stappenplan gegeven. In andere gevallen is de informatie minder duidelijk, zoals wanneer een 'relevante achtergrond' wordt genoemd als criterium.

3.4.4 Varianten voor specifieke doelgroepen

Soms worden van een opleiding specifieke 'verkorte' of 'versnelde' varianten aangeboden die zijn gericht op een doelgroep met een specifieke vooropleiding of specifieke werkervaring. De afbakening van deze doelgroep is niet in alle gevallen even duidelijk. Dat maakt het voor een (aanstaande) student lastig te bepalen of deze tot de doelgroep behoort. Bij dit aanbod worden soms vrijstellingen toegezegd voor onderdelen van de opleiding of zelfs voor 1 of meer studiejaar. Bijvoorbeeld: "Je krijgt je eerste jaar en daarmee je propedeusejaar vrijgesteld". Dit is in strijd met de wettelijke procedure. Een examencommissie neemt pas na inschrijving per student een onafhankelijk besluit over vrijstellingen.

3.5 Inhoud en inrichting van de opleiding

Een (aanstaande) student wil naast feitelijke en praktische informatie ook inzicht krijgen in het lesprogramma en de opbouw van de opleiding.

3.5.1 Inhoud en opbouw van de opleiding

Bij bijna alle geobserveerde opleidingen is goed vindbare informatie aanwezig over de inhoud van de opleiding. Vaak wordt al in de eerste alinea's genoemd wat, samengevat, de concrete inhoud van de opleiding is en wat een student in de opleiding gaat leren. Daarnaast is vaak verdere informatie over de inhoud te vinden op bijvoorbeeld een pagina 'curriculum' of 'programma'.

Tussen opleidingen bestaan sterke verschillen in de precieze informatie die wordt gegeven over de inhoud en opbouw van de opleiding. Soms is alleen sprake van algemene informatie over de inhoud. In andere gevallen wordt de inhoud per studiejaar besproken of wordt ook duidelijk gemaakt welke ruimte er in het programma is om keuzes te maken (in bijvoorbeeld minors of afstudeerrichtingen).

De opbouw van de opleiding wordt vaak geduid door het noemen van de onderwijsonderdelen. Sommige instellingen geven op dit punt uitgebreidere informatie. Er zijn instellingen die per studiejaar een schematisch overzicht van alle onderwijsonderdelen geven, met daarbij het aantal studiepunten (ook wel vermeld als EC's volgens het *European Credit Transfer and Accumulation System* (ECTS)). Sommige instellingen verwijzen voor (verdere) informatie over de inhoud en opzet van de opleiding door naar andere informatiebronnen zoals een studiegids, of er wordt verdiepende informatie gegeven door middel van artikelen, video's of podcasts. Ook komt het voor dat opleidingsinformatie enkel opvraagbaar is. Er moet dan bijvoorbeeld ingelogd worden op een onderdeel van een website of een brochure worden aangevraagd. In die gevallen is het voor (aanstaande) studenten lastiger om de juiste informatie te vinden en verkrijgen.

3.5.2 Toekomstperspectief

We zien dat instellingen in relatie tot het toekomstperspectief na de opleiding vaak beschrijven welke kennis en vaardigheden studenten in de opleiding verwerven. (Aanstaande) studenten willen graag ook een beeld krijgen wat ze concreet met de opleiding kunnen na afronding: welke mogelijkheden zijn er voor vervolgstudie en wat is het beroepsperspectief? Deze informatie is vaak beschikbaar. De informatie is vaak afgestemd op het type opleiding en de doelgroep van de opleiding. Zo wordt bij bacheloropleidingen vaak aangegeven welke masteropleidingen daarna gevolgd kunnen worden, maar ligt bij niet-bekostigde masteropleidingen de focus vaak op het beroepsperspectief. Informatie wordt vaak verstrekt in de vorm van voorbeelden. Er is zelden sprake van het verstrekken van meer feitelijke en vergelijkbare informatie over hoe het alumni van de opleiding vergaat (bijvoorbeeld of ze een relevante baan op niveau hebben gevonden).

3.5.3 Inrichting van de opleiding

Om (aanstaande) studenten een beeld te geven van hoe het studeren aan de opleiding is ingericht, geven instellingen informatie over zaken als studielast, contacturen, werkvormen, stage, groepsgrootte en buitenlandervaring. De informatie over deze onderwerpen varieert sterk tussen de verschillende geobserveerde opleidingen in vindbaarheid, omvang, specificiteit en duidelijkheid. Soms wordt alleen benoemd dat er een mogelijkheid is tot stage of het opdoen van buitenlandervaring, terwijl bij andere opleidingen specifiek wordt gemaakt welke mogelijkheden er zijn in elk leerjaar van de opleiding, hoeveel studiepunten het betreft en hoe een student hierover meer te weten kan komen. Bij werkvormen en contacturen is vaak informatie beschikbaar over het aantal contacturen. In duidelijkere gevallen wordt ook geduid hoe die contacturen ingevuld worden (colleges, tutorgroepen, werkgroepen, practica) of waar de zelfstudie zoal uit bestaat. Met betrekking tot groepsgrootte valt verder op dat regelmatig wordt benoemd dat sprake is van kleine groepen, zonder een concreet aantal te noemen. Ook valt op dat instellingen soms alleen informatie over de inrichting van de opleiding in het eerste studiejaar geven. Tot slot zien we dat wanneer op meerdere websites of in meerdere talen wordt gecommuniceerd over dezelfde opleiding, de verstrekte informatie niet overal overeenkomt en niet overal even volledig is.

Informatie versus marketing

Door het gebruik van wervende, marketinggerichte teksten wordt niet altijd een duidelijk of compleet beeld van de opleiding geschetst. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om te algemene informatie die een breed publiek aanspreekt, maar daardoor weinig informatief is (een voorbeeld is aangegeven dat een opleiding ‘voor jou’ is als je ‘ambitie hebt om het beste eruit te halen’). Ook het gebruik van onduidelijke modewoorden of claims (‘de beste hogeschool’) komt voor, evenals het schetsen van een rooskleurig beeld van bijvoorbeeld het baanperspectief (“*your gateway to a successful career*”).

3.6 Samenwerking

We hebben ook specifiek gekeken hoe door instellingen over samenwerkingen wordt gecommuniceerd. Het begrip samenwerking hebben we daarbij breed opgevat: het omvat alle mogelijke manieren waarop meerdere organisaties betrokken zijn bij de uitvoering van de opleiding. Het kan bijvoorbeeld gaan over een gezamenlijke opleiding van meerdere instellingen of over het gedeeltelijk uitbesteden van het onderwijs aan een andere partij dan de instelling. Bij ongeveer 1 op de 5 geobserveerde opleidingen lijkt op basis van de informatie op de website(s) sprake te zijn van een vorm van samenwerking. Het valt de inspectie op dat informatie over de precieze inrichting van de samenwerking vaak ontbreekt, waardoor bijvoorbeeld niet blijkt welke rol elke betrokken instelling of andere partij heeft. Daardoor kan onduidelijkheid ontstaan over met welke opleiding van welke instelling een student te maken heeft. Wie verleent de graad? Bij wie kan de student terecht met een klacht? Daarnaast zien we dat samenwerking kan leiden tot onduidelijkheid bij studenten over de meer praktische invulling van de opleiding, omdat bijvoorbeeld niet blijkt wie welke les verzorgt of niet duidelijk is op welke locatie lessen gaan plaatsvinden.

Tenslotte zien we dat er bij samenwerking relatief vaak sprake is van versnippering van informatie. Informatie over verschillende elementen van de opleiding wordt dan op verschillende websites aangeboden. Daar is het voor een (aanstaande) student lastig een totaalbeeld van de opleiding te vormen.

3.7 Beschouwing van de informatieverstrekking over opleidingen

In dit hoofdstuk heeft de inspectie beschreven hoe instellingen communiceren over hun opleidingen. In deze paragraaf beschrijven we hoe de inspectie tegen deze bevindingen aankijkt.

In het algemeen valt ons op dat er grote verschillen zijn in welke informatie instellingen verstrekken over hun opleidingen, hoe zij deze informatie presenteren, hoe prominent specifieke informatie wordt vermeld en hoe uitgebreid en duidelijk de verstrekte informatie is. De wet biedt instellingen ruimte om zelf een concrete invulling te geven aan het verstrekken van informatie over opleidingen, zeker als het gaat om informatie over de inrichting of inhoud van de opleiding. Ook is voor verschillende opleidingen soms andere informatie meer of minder relevant.

De inspectie verwacht dat instellingen de ruimte die zij hebben doordacht en met oog voor de informatiebehoefte van (aanstaande) studenten van de opleiding invullen. Daarvan is in elk geval geen sprake als er (onlogische) verschillen bestaan in de informatie die een instelling over een opleiding verstrekt op verschillende websites, in verschillende talen of in teksten voor verschillende doelgroepen. Eveneens onwenselijk is dat de informatie over een onderwerp soms versnipperd over meerdere websites of webpagina's wordt weergegeven.

Alle relevante informatie moet goed vindbaar en duidelijk worden weergegeven, en bij verschillende opleidingen voldoende vergelijkbaar zijn. Dat is nu nog niet altijd het geval. Op sommige websites ontbreekt informatie die zodanig relevant is voor (aanstaande) studenten, bijvoorbeeld over de bekostiging van een opleiding, dat het weglaten hiervan gezien kan worden als misleidend. Ook constateren we gevallen waar relevante informatie potentieel aanwezig is, maar niet tijdig wordt gegeven doordat deze alleen opvraagbaar is of anderszins ‘verstopt’ is. Informatie is dan onvoldoende vindbaar. Daarnaast komt het regelmatig voor dat informatie afgeleid kan worden uit de context, maar niet expliciet of concreet wordt gemaakt. Dit kan leiden tot onnodige en onwenselijke onduidelijkheid bij (aanstaande) studenten. Het verdient de voorkeur om informatie daar waar mogelijk te expliciteren en zo concreet mogelijk in te vullen. De goede voorbeelden van informatieverstrekking over opleidingen die we zijn tegengekomen in het onderzoek zijn gevallen waar de informatieverstrekking over een specifiek onderwerp bijzonder uitgebreid en overzichtelijk is. Een goed voorbeeld hiervan is het expliciet maken dat er géén sprake is van selectie.

De inspectie constateert ook dat bij samenwerking regelmatig sprake is van een beperkte vindbaarheid en beperkte duidelijkheid van informatie. Er is eerder sprake van een versnippering van informatie die het voor een (aanstaande) student lastig maakt overzicht te krijgen.

Naast de bovenstaande overkoepelende beschouwing zijn er enkele concrete punten waarbij de inspectie vaststelt dat sprake is van overtredingen en/of niet wenselijke situaties. Deze worden hieronder toegelicht.

Op basis van de wet mag worden verwacht dat uit de verstrekte informatie over een opleiding blijkt om welke opleiding van welke instelling het gaat (artikel 7.15, lid 1, onderdelen a en e, van de WHW). Ook moet evident zijn welke graad behaald kan worden en op basis van welke grondslag die graad wordt verleend (artikel 7.15, lid 1, onderdeel f, van de WHW). In andere woorden: een student moet weten welke instellingsnaam, opleidingsnaam, graad en accreditatie bij het afronden van de opleiding op diens getuigschrift zullen staan. De inspectie constateert dat de informatie bij diverse websites niet aan deze wettelijke vereiste voldoet. Dat komt onder andere doordat opleidingen worden aangeboden onder een andere naam (bijvoorbeeld vertaling) dan de officiële opleidingsnaam. Ook worden vaak verschillende varianten van een opleiding – zoals opleidingsvormen, talen, afstudeerrichtingen of bijvoorbeeld versnelde of verkorte varianten voor specifieke doelgroepen – aangeboden alsof het zelfstandige opleidingen zijn. Instellingen die alle verschijningsvormen van een opleiding (hiërarchisch) presenteren ten opzichte van de opleiding geven hierbij het goede voorbeeld. Wanneer opleidingsvormen naar elkaar verwijzen – zodat je bijvoorbeeld bij een voltijdvariant van een opleiding direct ziet dat er ook nog een deeltijdvariant van dezelfde opleiding bestaat – schept dit ook een duidelijker beeld. Dit maakt het bovendien mogelijk voor (aanstaande) studenten om de differentiatie in het onderwijsaanbod (artikel 7.15, lid 1, onderdeel c, van de WHW) te overzien en opleidingsmogelijkheden met elkaar te vergelijken.

Met betrekking tot de toelatingseisen en selectie-eisen van een opleiding vereist de wet dat deze voldoende concreet zijn. De in dit onderzoek betrokken instellingen geven nagenoeg altijd informatie over de (aanvullende) toelatingseisen en selectie-eisen, maar deze is soms onvoldoende concreet. Een aanstaande student heeft dan niet of onvoldoende de mogelijkheid zich op de gestelde eisen voor te bereiden. In zo’n geval is sprake van niet-naleving van de WHW (artikel 7.15, lid 1, onderdelen c en d, van de WHW).

Tenslotte ziet de inspectie dat bij informatie over toelating en selectie soms sprake is van het onterecht toezeggen van vrijstellingen. Het verstrekken van onjuiste informatie is een overtreding van artikel 7.15 van de WHW.

4 Informatie over graadverlening en accreditatie

Instellingen bieden naast geaccrediteerde opleidingen die leiden tot een graad (Associate degree, Bachelor en Master) bijna altijd ook non-formeel onderwijs aan. Meestal gaat het om aanbod zoals een cursus of training, met een kortere doorlooptijd dan een volledige opleiding. Instellingen bepalen grotendeels zelf hoe zij dit onderwijsaanbod noemen en hoe zij het niveau daarvan duiden. Bij sommige instellingen — we zagen dit met name bij niet-bekostigde instellingen — is het aanbod van non-formeel onderwijs zelfs groter dan het aanbod van geaccrediteerde opleidingen.

Het non-formele onderwijsaanbod valt buiten de reguliere wettelijke kaders. Dit onderwijs is niet geaccrediteerd door de NVAO en staat niet onder toezicht van de inspectie. Er is daardoor geen sprake van door de overheid gecontroleerde kwaliteit en ook niet van een formeel vastgesteld opleidingsniveau. De inspectie houdt wel toezicht op hoe instellingen over dit aanbod communiceren.

Voor (aanstaande) studenten is het belangrijk dat uit online informatie duidelijk blijkt of onderwijsaanbod een geaccrediteerde opleiding betreft en tot een graad leidt, of dat het non-formeel aanbod betreft waarvoor geen officieel getuigschrift wordt afgegeven. Uit signalen en handhaving in eerdere casussen blijkt dat dit onderscheid niet altijd duidelijk is. Het komt voor dat studenten pas tijdens of na hun opleiding uitvinden dat zij géén wettelijk erkend getuigschrift (zullen) ontvangen.

In dit hoofdstuk beschrijven we welke elementen van de door instellingen verstrekte informatie kunnen bijdragen aan (on)duidelijkheid over graadverlening en accreditatie. Wat draagt bij aan een helder onderscheid tussen opleidingen en non-formeel onderwijsaanbod, en wat juist niet? Daarbij gaan we in op (1) de algemene informatie; (2) de categorisering van het aanbod op websites; (3) de informatie bij specifieke geaccrediteerde opleidingen; (4) de informatie bij specifiek non-formeel onderwijs; en (5) de door instellingen gehanteerde terminologie. In paragraaf 4.6 volgt een overkoepelende beschouwing en synthese van deze bevindingen.

4.1 Algemene informatie over accreditaties

We hebben in dit onderzoek nadrukkelijk gekeken naar de informatie die instellingen op algemene webpagina's (niet over specifieke opleidingen) geven over hun accreditaties, accreditatiestatus en de NVAO. Bij de onderzochte instellingen zijn grofweg 3 verschijningsvormen te onderscheiden:

- instellingen die weinig of geen informatie geven over de NVAO en/of hun accreditaties. Soms wordt de NVAO genoemd maar zonder verdere uitleg of duiding wat de rol van deze organisatie is;
- instellingen die beperkte algemene accreditatie-informatie geven en de NVAO noemen met een korte uitleg; en
- instellingen die uitgebreide informatie verstrekken over accreditaties, NVAO en het accreditatieproces. Zij noemen daarbij ook expliciet dat een accreditatie voorwaardelijk is om een graad te kunnen verlenen.

Ook met betrekking tot accreditaties geldt dat informatie soms versnipperd op websites vindbaar is. Het is dan moeilijk voor een (aanstaande) student om een goed beeld te krijgen.

Soms noemen of suggereren instellingen dat al hun onderwijs geaccrediteerd of anderszins door de overheid erkend is, terwijl dat feitelijk onjuist is omdat zij op hun website ook non-formeel onderwijs aanbieden. Van zo'n suggestie is bijvoorbeeld sprake als het logo van de NVAO (of bijvoorbeeld het logo van het ministerie van OCW) overal op de website wordt getoond; ook bij aanbod van non-formeel onderwijs dat niet door de NVAO-geaccrediteerd is. Daarnaast komt het voor dat in algemene informatie over accreditatie staat dat 'alle opleidingen' geaccrediteerd zijn. Hierdoor kan voor (aanstaande) studenten het beeld ontstaan dat al het onderwijs geaccrediteerd is, wat niet altijd zo is.

4.2 Categorisering van onderwijsaanbod

Instellingen maken verschillende keuzes in de manier waarop zij hun onderwijsaanbod categoriseren en presenteren op hun website. In deze paragraaf gaan we in op de manieren waarop het onderwijsaanbod wordt gestructureerd. De manieren waarin instellingen onderwijsaanbod op hun website structureren variëren van elkaar in de mate waarin duidelijk wordt dat verschillende vormen van aanbod verschillen in niveau en accreditatiestatus.

Instellingen maken geen gebruik van de categorieën ‘geaccrediteerde opleiding’ en ‘non-formeel’. Dit onderscheid wordt soms wel, zoals ook in hoofdstuk 2 is genoemd, uitgelegd op de website. Het onderscheid is duidelijk wanneer het onderwijsaanbod wordt opgedeeld naar niveau. Geaccrediteerde opleidingen vallen dan onder categorieën als ‘associate degree’, ‘(hbo) bachelor’ en ‘(hbo) master’. Daarnaast staat divers non-formeel aanbod in categorieën die daar duidelijke los van staan (‘overig aanbod’, ‘cursussen, talen en trainingen’). Op onduidelijke websites worden opleidingen en non-formeel onderwijs onder 1 categorie gepresenteerd, naast en door elkaar. Daarnaast komt het voor dat (nog) niet-geaccrediteerd onderwijs wordt gepresenteerd onder een categorie ‘associate degree’, ‘bachelor’ of ‘master’. Ook zien we dat geaccrediteerde opleidingen soms worden geplaatst in een categorie van de website waarin met name non-formeel onderwijs wordt aangeboden, bijvoorbeeld geaccrediteerde deeltijdopleidingen onder ‘aanbod voor professionals’. Soms worden op een website meerdere indelingsprincipes naast elkaar gehanteerd die niet consistent of compatibel met elkaar zijn. Dit maakt het voor (aanstaande) studenten lastiger om goed overzicht te krijgen van het onderwijsaanbod van de instelling.

Enkele instellingen kiezen ervoor om hun onderwijsaanbod te structureren naar de doelgroep van studenten. Het aanbod wordt dan vaak opgedeeld naar de vorm (voltijd, deeltijd, duaal) waarin onderwijs wordt gegeven. Een dergelijke indeling kan zorgen voor onduidelijkheid over het niveau van het aanbod, bijvoorbeeld wanneer deeltijdbachelors en -masters onder eenzelfde categorie vallen. Daarnaast kan het ook het onderscheiden van opleidingen en non-formeel onderwijs lastiger maken, bijvoorbeeld als non-formeel deeltijdonderwijs wordt aangeboden naast deeltijdmasteropleidingen. Deze indeling maakt het voor een (aanstaande) student bovendien lastiger om overzicht te krijgen in welke verschillende vormen specifiek onderwijsaanbod wordt aangeboden.

Wat specifiek opvalt in het kader van het structureren van onderwijsaanbod is dat masteronderwijs op bepaalde websites verspreid vindbaar is. Het gaat hierbij om websites waarbij een deel van de masteropleidingen niet in de categorie ‘masters’ van een website worden getoond, maar in een andere categorie. Dit komt onder andere voor bij deeltijdmasters, postinitiële masters, niet-bekostigde masters of masteraanbod van een specifieke faculteit (bijvoorbeeld de ‘business school’).

4.3 Informatie over accreditatie en graadverlening bij opleidingen

4.3.1 Accreditatie

Bij ongeveer de helft van de onderzochte webpagina’s over geaccrediteerde opleidingen wordt duidelijke en goed vindbare informatie verstrekt over accreditatie van de betreffende opleiding door de NVAO. Instellingen lijken redelijk consequent in hun keuze om de informatie over accreditatie (expliciet) te vermelden op opleidingspagina’s. Wanneer bij opleidingen de informatie over accreditatie ontbreekt, is soms wel algemene informatie beschikbaar over accreditatie door de NVAO op andere pagina’s van de website, bijvoorbeeld op pagina’s over kwaliteitszorg. Daarnaast hebben we gezien dat sommige instellingen spreken over een ‘erkend diploma’ zonder dit verder te duiden. In enkele gevallen constateren we dat de informatie op de Nederlandstalige website anders is dan op een anderstalige website van dezelfde instelling.

In de meeste gevallen wordt geen expliciete informatie verstrekt over aan welke instelling de NVAO accreditatie voor een specifieke opleiding heeft verstrekt. Het ligt vaak in de lijn der verwachting dat dit de instelling is die het betreffende onderwijsaanbod op de website aanbiedt. In die gevallen is er niet noodzakelijk sprake van onduidelijkheid voor (aanstaande) studenten. Van onduidelijkheid is wel regelmatig sprake als bij een opleiding meerdere instellingen of andere partijen betrokken zijn, bijvoorbeeld als instellingen samenwerken bij het aanbieden van een opleiding of als een opleiding zowel door de instelling zelf als via andere partijen wordt aangeboden. Het is dan voor een student lastiger vast te stellen met welke instelling deze te maken heeft en in het verlengde daarvan ook welke instelling de graad voor de opleiding zal verlenen.

Onterecht graden in het vooruitzicht stellen bij toekomstige opleidingen

Instellingen bieden toekomstige opleidingen aan waarvoor nog geen NVAO-accreditatie bestaat. Zoals genoemd in paragraaf 1.4.2, krijgt de inspectie hier regelmatig meldingen over. Ook in dit onderzoek zijn we enkele van deze toekomstige opleidingen tegengekomen.

De inspectie ziet dat bij de toekomstige opleidingen meestal wel enige informatie wordt verstrekt over het feit dat er nog geen NVAO-accreditatie voor de opleiding is. We constateren echter dat de verstrekte informatie soms onvolledig of onduidelijk is. Vaak ontbreekt duiding van wat de afwezigheid van een NVAO-accreditatie betekent voor een student; namelijk dat aan de student vooralsnog geen graad mag worden verstrekt. Ook is vaak niet helder wanneer de instelling definitief uitsluitel kan geven over het verkrijgen van de accreditatie. De onduidelijkheid over de status van toekomstige opleidingen wordt versterkt door het feit dat deze vaak zijn opgenomen in een categorie met geaccrediteerde opleidingen. Daarnaast worden ze vaak aangeboden met een naam (bijv. ‘master’) die impliceert dat het gaat om aanbod dat tot een graad leidt en waarvan het niveau formeel is vastgesteld.

De opeenstapeling van onduidelijkheden kan onterecht de suggestie wekken bij (aanstaande) studenten dat al sprake is van een NVAO-accreditatie. In die situaties bestaat een kans op misleiding. Voor (aanstaande) studenten moet vooraf volstrekt helder zijn of aanbod door de NVAO geaccrediteerd is en of dus een graad verleend mag worden. Het onterecht in het vooruitzicht stellen van een graad is een overtreding van artikel 15.7 van de WHW.

4.3.2 Graadverlening

Bij de door ons geobserveerde opleidingen is meestal duidelijk dat sprake is van graadverlening en blijkt ook om welke graad en welk opleidingsniveau het gaat. In veel gevallen blijkt dit impliciet uit de opleidingsnaam of de categorie van onderwijsaanbod op de website waarin de opleiding vermeld staat. Regelmatig wordt – bijvoorbeeld onder een kopje ‘diploma’ of ‘resultaat’ – genoemd dat de opleiding wordt afgesloten met een diploma of getuigschrift en wordt daarbij ook de graad vermeld. In sommige gevallen ontbreekt echter de expliciete informatie dat sprake is van een getuigschrift of graad.

Informatie over welke instelling de graad bij afronding van de opleiding zal verlenen of het getuigschrift uit zal geven wordt zelden expliciet gemaakt. Desondanks is in de meeste gevallen op basis van de context voldoende duidelijk wie de graad verleent. In enkele gevallen – bij samenwerkingen of uitbestedingen – leidt het ontbreken van expliciete informatie wél tot onduidelijkheid over wie de graad verleent. Sommige instellingen voorkomen deze potentiële onduidelijkheid door expliciet bij elke opleiding te vermelden welke instelling de graad verleent: “*Je ontvangt van [instelling] de (inter)nationaal erkende mastergraad [opleiding]*”. In deze gevallen is voor (aanstaande) studenten duidelijk welke instelling de graad verleent en wat de status van de opleiding is.

Instellingen benoemen zelden expliciet dat de NVAO-accreditatie onderdeel is van de wettelijke grondslag om voor de opleiding een graad te kunnen verlenen. Het komt wel vaker voor dat instellingen de NVAO-accreditatie en graadverlening noemen in hetzelfde stuk tekst, maar de relatie hiertussen wordt dan vaak niet gelegd. Sommige instellingen doen dit wel: “*The quality of this programme has been positively accredited by the Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders (NVAO). This means that after successful completion of the programme you will receive a recognised Bachelor’s degree in [opleiding] and the title Bachelor of Arts (BA).*” Bij enkele geobserveerde opleidingen leidt de afwezigheid van expliciete informatie over de grondslag voor graadverlening tot onduidelijkheid. Bijvoorbeeld omdat sprake is van meerdere accreditaties of erkenningen en niet wordt geduid welke daarvan de grondslag voor graadverlening vormt.

Terwijl bijna altijd duidelijk is welke graad is verbonden aan een opleiding, wordt niet altijd duidelijk gemaakt welke graadtoevoeging daarbij hoort. Bij sommige geobserveerde opleidingen ontbrak informatie over de graadtoevoeging volledig. Bij andere werd in de tekst wel gesproken over de graad en graadtoevoeging in afgekorte vorm, bijvoorbeeld LLM ('Master of Laws'), maar werd dit nooit volledig uitgeschreven. Ook constateren we dat bij sommige opleidingen een onjuiste graadtoevoeging wordt genoemd of gesuggereerd. Dit komt onder andere voor bij opleidingen met de naam 'Master of Business Administration' in het wetenschappelijk onderwijs waarbij het lijkt dat een student de graadtoevoeging 'of Business Administration' ontvangt, terwijl dit op basis van de accreditatie 'of Science' zou moeten zijn.

4.4 Informatie over accreditatie en graadverlening bij non-formeel onderwijs

Non-formeel onderwijsaanbod van instellingen leidt niet tot een graad. Toch wordt hierbij soms verwezen naar een accreditatie of bestaat er anderszins een suggestie dat aan het aanbod een graad is verbonden. Dergelijke suggesties kunnen voortkomen uit onder andere de naam van het aanbod (bijvoorbeeld 'masterprogramma'), een niveau-aanduiding (bijvoorbeeld 'hbo-bachelor') of gehanteerde terminologie (bijvoorbeeld 'getuigschrift'; zie ook paragraaf 4.5). Ook bij onderdelen van geaccrediteerde opleidingen die afzonderlijk worden aangeboden wordt soms de suggestie gewekt dat hieraan een graad is verbonden (zie kader). Onjuiste suggesties kunnen leiden tot misleiding van (aanstaande) studenten, omdat hierdoor niet meer helder is of aan onderwijsaanbod een graad is verbonden.

Verwarring over accreditatie en graadverlening bij onderdelen van opleidingen

Onderdelen van geaccrediteerde opleidingen worden soms (ook) los aangeboden, bijvoorbeeld omdat modules binnen modulair onderwijs ook op zichzelf staand gevolgd kunnen worden. Hierdoor kan de suggestie ontstaan dat deze onderdelen geaccrediteerd zijn of tot een graad kunnen leiden. Het is soms verwarrend wat de status van dit onderwijs is ten opzichte van de volledige opleiding.

Die verwarring kan onder andere ontstaan wanneer de accreditatie van de opleiding wordt gebruikt als onderbouwing van het niveau of de erkenning van onderdelen van die opleiding. De NVAO accrediteert opleidingen, maar niet de onderdelen daarvan. De accreditatie van een masteropleiding kan dus niet gebruikt worden om te onderbouwen dat onderdelen van die opleiding op 'masterniveau' zijn¹⁰.

Verwarring over de status van onderdelen van opleidingen kan ook ontstaan als wordt gesuggereerd dat behaalde studiepunten op een later punt verzilverd kunnen worden voor het behalen van een graad. Daarbij worden soms vrijstellingen in het vooruitzicht gesteld. Een instelling mag vrijstellingen niet toezeggen, omdat het aan een examencommissie is om na inschrijving van de student per individueel geval te beoordelen of vrijstelling wordt gegeven.

4.5 Terminologie

Instellingen hanteren verschillende termen om opleidingsniveaus aan te duiden die voor onduidelijkheid kunnen zorgen. Zo worden de termen 'master' en 'hbo' (bijvoorbeeld 'masterniveau', 'advanced master' 'hbo-niveau', 'hbo-bachelorniveau', 'post-hbo') in veel verschillende varianten gebruikt voor zowel geaccrediteerde opleidingen als non-formeel onderwijsaanbod. Het is daardoor voor (aanstaande) studenten niet eenvoudig om de status en het niveau van het non-formele aanbod vast te stellen. De inspectie ziet daarnaast dat sommige instellingen niet-gereguleerde niveau-aanduidingen hanteren ('mhbo', 'postacademisch') die voor verwarring kunnen zorgen.

¹⁰ Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2022-2023, 36341 nr. 3: "Onderdelen van formele opleidingen krijgen niet het NLQF- en EQF-niveau van de opleiding waarvan ze een onderdeel zijn."

Naast termen die een niveau aanduiden, hanteren instellingen ook andere terminologie die voor onduidelijkheid kan zorgen. Het gebruik van termen als ‘academisch’, ‘erkende/officialle hbo diploma’s’ en ‘hbo certificaat’ kan de suggestie wekken dat het om geaccrediteerde opleidingen gaat. Ook worden termen zoals ‘opleiding’ of ‘studiepunten’ op verschillende geraadpleegde websites gebruikt voor zowel non-formeel onderwijs als opleidingen, waardoor het onderscheid daartussen onduidelijker wordt.

De hierboven genoemde voorbeelden zijn echter niet altijd aan de orde. Onder de geraadpleegde instellingen zien we ook voorbeelden van non-formeel aanbod waarbij geen onduidelijke of mogelijk misleidende terminologie wordt gebruikt. Goede voorbeelden zijn websites waar tussen geaccrediteerde opleidingen en non-formeel onderwijsaanbod een duidelijk onderscheid bestaat in de gehanteerde terminologie, door te spreken over opleidingen en getuigschriften voor opleidingen en te spreken over cursussen en certificaten bij het non-formele onderwijsaanbod.

4.6 Beschouwing van de informatieverstrekking over graadverlening en accreditatie

Instellingen moeten op hun website(s) helder communiceren over graadverlening en accreditatie. Voor (aanstaande) studenten is het immers van groot belang dat zij weten of het een geaccrediteerde opleiding betreft die leidt tot een wettelijk erkende graad, of dat het non-formeel onderwijs betreft waar dus geen graad aan verbonden is en waarbij geen sprake is van accreditatie of toezicht. In dit onderzoek zien we dat veel instellingen dit onderscheid onvoldoende duidelijk maken. Dit is een overtreding van artikel 7.15 van de WHW. Hieronder wordt geduid welke elementen in de informatieverstrekking een rol spelen in deze niet-naleving. In veel gevallen vormen geen van deze elementen op zichzelf een overtreding, maar komt de niet-naleving voort uit een combinatie van meerdere elementen. Het gaat vaak om een opeenstapeling van meerdere onduidelijkheden. Maar: wanneer informatie wordt verstrekt die feitelijk onjuist is, is altijd sprake van een overtreding.

Ten eerste is er onduidelijkheid over het onderscheid tussen geaccrediteerde opleidingen en non-formeel onderwijsaanbod omdat instellingen bij hun opleidingen niet of nauwelijks expliciet maken dat sprake is van een NVAO-accreditatie die de grondslag vormt om een graad te mogen verlenen. Ook de informatie over accreditatie en graadverlening op de algemene pagina’s van websites is vaak relatief beperkt.

Daarnaast kan de manier waarop instellingen hun onderwijsaanbod categoriseren bijdragen aan onduidelijkheid over de status van specifiek aanbod. Diverse instellingen categoriseren hun aanbod zonder daarbij eenduidig onderscheid te maken tussen opleidingen en non-formeel onderwijsaanbod. Ook is sprake van inconsistenties in de toepassing van de categorisering, bijvoorbeeld als niet alle masteropleidingen in de categorie ‘masters’ staan.

Een derde bron van onduidelijkheid zijn onterechte claims of suggesties dat bij non-formeel onderwijsaanbod sprake is van accreditatie of graadverlening. Hiervan is onder andere sprake als een NVAO-logo te zien is bij non-formeel aanbod, of wanneer een website onterecht stelt dat ‘al het onderwijs geaccrediteerd is’ of dat de instelling geaccrediteerd is. De suggestie dat non-formeel aanbod geaccrediteerd is, komt ook regelmatig voor wanneer onderdelen van opleidingen apart worden aangeboden. In die gevallen worden het niveau en de accreditatie van de opleiding soms gebruikt als onderbouwing van de waarde van dit onderdeel, terwijl deze daar niet op van toepassing zijn.

De inspectie ziet ook enkele specifieke situaties waar nog duidelijker een risico op misleiding bestaat. Dit speelt onder andere bij het aanbod van toekomstige opleidingen, die nog niet door de NVAO geaccrediteerd zijn. Hierbij is soms sprake van het ontbreken van het vooruitzicht stellen van een graad: het is onvoldoende duidelijk dat er geen garantie bestaat dat de aangevraagde accreditatie wordt verkregen en graadverlening in de toekomst mogelijk is. Ook ziet de inspectie dat bij aanbod van toekomstige opleidingen – maar ook bij ander aanbod – niveau-aanduidingen worden gebruikt die een bestaand onderwijsniveau (bijvoorbeeld ‘bachelorniveau’) suggereren dat voor dat aanbod niet als zodanig is vastgesteld. Het ontbreken van het vooruitzicht stellen van graden of het ontbreken van claimen van een niveau is per definitie misleidend en vormt daarmee nagenoeg altijd een overtreding. Ook termen met ‘hbo’ erin, zoals ‘hbo-opleiding’ of ‘hbo-diploma’, moeten instellingen vermijden. Voor (aanstaande) studenten is het niet duidelijk als deze termen gehanteerd worden voor non-formeel onderwijsaanbod¹¹. In de WHW (onder andere in artikelen 7.3a en 7.3b) is de term ‘hogere beroepsonderwijs’ direct verbonden met formele opleidingen (associate degree, bachelor en master) van instellingen. Het is daarom misleidend – en daarmee niet toegestaan – om non-formeel aanbod van instellingen als ‘hbo’ aan te duiden.¹²

De vierde en laatste oorzaak van onduidelijkheid is taalgebruik en terminologie. Hiermee bedoelen we het hanteren van termen die normaliter gebruikt worden bij opleidingen (zoals studiepunten) bij aanbod van non-formeel onderwijs.

Naast de hierboven genoemde onduidelijkheid over het onderscheid tussen opleidingen en non-formeel onderwijs, zag de inspectie dat in enkele gevallen sprake was van niet-naleving door onduidelijke of foutieve informatie over de te verlenen graad (artikel 7.15, lid 1, onderdeel f, van de WHW). Daarnaast was in enkele gevallen sprake van een overtreding omdat onduidelijk was welke instelling de graad verleent en aan welke instelling de accreditatie is afgegeven. Dit was met name zo bij samenwerkingen.

Toch ziet de inspectie ook veel voorbeelden van instellingen die op specifieke punten helder communiceren over graadverlening en/of accreditatie. Zo zijn er instellingen die op hun website uitgebreide informatie geven over de betekenis van accreditatie, de rol van de NVAO en het accreditatieproces. Ook zijn er instellingen die uitleggen wat het verschil is tussen geaccrediteerde opleidingen en non-formeel onderwijsaanbod. Daarnaast zijn er instellingen die consequent een helder onderscheid maken in de taal die zij hanteren voor opleidingen enerzijds en voor non-formeel onderwijsaanbod anderzijds. Zij spreken bij non-formeel aanbod bijvoorbeeld van een cursus (in plaats van opleiding) en certificaat (in plaats van getuigschrift). Tenslotte zijn er instellingen die werken met een categorisering die in één oogopslag duidelijk maakt in welke categorieën geaccrediteerde opleidingen zitten en welke categorieën non-formeel onderwijsaanbod betreffen.

Ook op opleidingsniveau zien we diverse goede voorbeelden. Sommige instellingen expliciteren bijvoorbeeld bij elke geaccrediteerde opleiding dat er sprake is van een NVAO-accreditatie, geven aan dat dit de basis is voor graadverlening en benoemen om welke graad (en graadtoevoeging) voor welke opleiding het gaat. Daarmee informeren zij (aanstaande) studenten duidelijker dan de meeste instellingen over hun opleidingen. Tegelijkertijd maken zij door het duidelijk neerzetten van geaccrediteerde opleidingen ook het verschil met het non-formele aanbod duidelijk en inzichtelijk.

¹¹ Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2008-2009, 31821 nr. 3: “Zo moet het bijvoorbeeld voor aanstaande studenten duidelijk zijn dat als het begrip «hogere beroepsonderwijs» wordt gehanteerd, er sprake is van geaccrediteerd hoger beroepsonderwijs, dus onderwijs dat zich kwalitatief heeft bewezen bij de NVAO.”

¹² Hetzelfde geldt voor gebruik van de term ‘wo’, maar deze term wordt in de praktijk niet of nauwelijks gehanteerd voor non-formeel aanbod.

5 Conclusie

In de hoofdstukken 2 tot en met 4 van dit rapport hebben we laten zien welke informatie instellingen verstrekken over diverse onderwerpen. De inspectie heeft beoordeeld in hoeverre deze informatieverstrekking voldoet aan de wettelijke vereisten (deelvraag 1) en benoemd welke andere onwenselijke (deelvraag 2) of juist goede voorbeelden (deelvraag 3) we verder zagen. In dit hoofdstuk brengen we de belangrijkste bevindingen uit de voorgaande hoofdstukken samen tot een antwoord op de hoofdvraag van dit onderzoek: *Welke informatie verstrekken instellingen aan studenten en aanstaande studenten over hun onderwijsaanbod en graadverlening en in hoeverre voldoet dit aan de wettelijke vereisten voor informatieverstrekking?*

Instellingen geven op uiteenlopende manieren invulling aan het verstrekken van informatie over hun onderwijsaanbod en graadverlening. Er zijn verschillen in welke informatie zij verstrekken, in welke vorm zij dit doen, en hoe specifiek en gedetailleerd de informatie is die verstrekt wordt. Soms zien we deze verschillen ook tussen opleidingen binnen een instelling of tussen verschillende websites binnen een instelling. Zowel duidelijke als onduidelijke informatieverstrekking kennen uiteenlopende verschijningsvormen.

De inspectie constateert dat op een aantal punten sprake is van niet-naleving van artikel 7.15 van de WHW met betrekking tot de plicht tot zorgvuldige informatieverstrekking door instellingen. Hierdoor worden (aanstaande) studenten niet altijd in staat gesteld om de opleidingsmogelijkheden te vergelijken, zich een goed oordeel te vormen over de inhoud en inrichting van het gevolgde of te volgen onderwijs en de examens en zich goed voor te bereiden op de gestelde eisen. Hoofdpunten hierbij zijn het maken van onvoldoende onderscheid tussen geaccrediteerde opleidingen en non-formeel onderwijsaanbod en het niet of onvoldoende verstrekken van essentiële opleidingsinformatie. Daardoor wordt voor een (aanstaande) student onvoldoende duidelijk voor welke opleiding van welke instelling deze welke graad krijgt op basis van welke grondslag. Daarnaast stellen we vast dat er ook punten zijn waar instellingen mogelijk formeel wel aan de wet voldoen, maar waar toch ruimte bestaat om de informatieverstrekking te verbeteren. Voldoen aan de in de wet vastgelegde eisen is geen garantie voor een zorgvuldige en duidelijke informatieverstrekking.

Bij elke instelling zijn sterke en zwakke punten in de informatieverstrekking op te merken. We zien bovendien dat met betrekking tot onderwerpen waar één of meer instellingen de wet overtreden of de informatieverstrekking anderszins op een onwenselijke manier invullen, andere instellingen juist een goed voorbeeld vormen. De aanwezigheid van vele goede voorbeelden laat zien dat een goede informatieverstrekking op veel punten haalbaar is en ook niet ingewikkeld hoeft te zijn.

In de paragrafen hieronder geven we aan de hand van de deelvragen van dit onderzoek een overzicht van de belangrijkste sterke en zwakke punten in de informatieverstrekking van instellingen. Dit geeft instellingen de mogelijkheid van elkaar te leren: het geeft inzicht in welke punten bijdragen aan een goede informatieverstrekking en welke elementen juist een risico vormen voor een onduidelijke informatieverstrekking of niet-naleving van de wet.

5.1 Deelvraag 1: Vormen van niet-naleving van artikel 7.15 van de WHW

Zoals in paragraaf 1.4.1 van dit rapport is beschreven, omschrijft de WHW in artikel 7.15 de plicht van instellingen om (aanstaande) studenten te informeren over een aantal onderdelen. Het doel hiervan is om de (aanstaande) student in staat te stellen de opleidingsmogelijkheden te vergelijken, zich een goed oordeel te vormen over de inhoud en de inrichting van het gevolgde of te volgen onderwijs en de examens en zich goed voor te bereiden op de gestelde eisen. In dit onderzoek zijn een aantal overtredingen van dit artikel vastgesteld.

In de eerste plaats is het soms zodanig onduidelijk met welke instelling een student te maken heeft, dat sprake is van een overtreding (artikel 7.15, lid 1, onderdeel a en f, van de WHW). Dit komt met name voor bij opleidingen waarbij meerdere instellingen of andere partijen betrokken zijn.

Daarnaast is soms sprake van een overtreding omdat onvoldoende blijkt om welke geaccrediteerde opleiding het bij het aanbod op de website gaat (artikel 7.15, lid 1, onderdeel e, van de WHW). Dit komt met name voort uit het aanbieden van opleidingen onder namen die afwijken van de officiële naam en uit het aanbieden van verschillende varianten (zoals opleidingsvormen of afstudeerrichtingen) van een opleiding alsof het op zichzelf staande opleidingen zijn. Voor een (aanstaande) student moet volstrekt helder zijn welke opleidingsnaam op diens getuigschrift zal komen te staan.

In enkele gevallen is sprake van niet-naleving door onduidelijke of foutieve informatie over de graad of graadtoevoeging die bij een opleiding hoort (artikel 7.15, lid 1, onderdeel f, van de WHW).

De inspectie ziet dat de informatie over de eisen die gesteld worden voor toelating of selectie in sommige gevallen onvoldoende concreet is. Daardoor is het voor een aanstaande student onmogelijk zich op de eisen voor te bereiden. In die gevallen is sprake van niet-naleving (artikel 7.15, lid 1, onderdeel d, van de WHW). Ook komt het voor dat instellingen op hun website onterecht vrijstellingen toezeggen. Dit is op basis van de WHW niet mogelijk en is dus per definitie misleidend en niet toegestaan.

De belangrijkste categorie overtredingen die in dit onderzoek naar voren zijn gekomen, gaat over het onderscheid tussen de geaccrediteerde opleidingen en het non-formele onderwijsaanbod van de instelling. Het is essentieel dat dit onderscheid helder is. Er mag bij (aanstaande) studenten geen enkele verwarring ontstaan over de status van het aanbod dat zij (gaan) volgen. Diverse elementen in de informatieverstrekking kunnen deze onduidelijkheid veroorzaken (zie ook hoofdstuk 5.6). Niet al deze elementen vormen op zich een overtreding van artikel 7.15 van de WHW. Vaak gaat het om een optelsom van onduidelijkheden en fouten die leidt tot een overtreding. Hierdoor ontvangen (aanstaande) studenten onvoldoende of onduidelijke informatie, waardoor zij de onderwijsmogelijkheden niet goed kunnen vergelijken en zich geen goed oordeel kunnen vormen over de inhoud en inrichting van het (te volgen) onderwijs. In enkele gevallen is (nagenoeg) altijd sprake van een overtreding.

Op dit moment worden soms te veel onjuiste suggesties gewekt over de accreditatie van de opleiding of de graad die behaald kan worden. Het onterecht in het vooruitzicht stellen van graden is verboden, ook op grond van artikel 15.7 van de WHW. Toch komt dit soms voor, met name bij aanbod van toekomstige opleidingen waarvoor nog geen NVAO-accreditatie bestaat. Ook het ten onterechte presenteren van het non-formele onderwijsaanbod als geaccrediteerd onderwijs is per definitie misleidend en dus niet toegestaan. Instellingen moeten zorgvuldig omgaan met de terminologie die zij gebruiken bij non-formeel onderwijsaanbod.

De inspectie benadrukt dat instellingen weliswaar ruimte hebben om de eigen informatieverstrekking vorm te geven, maar dat de relevante informatie in elk geval altijd correct en tijdig verstrekt moet worden. Als relevante informatie alleen opvraagbaar is of anderszins niet publiek toegankelijk is – zoals we soms zagen in dit onderzoek – wordt dus niet aan de wettelijke vereiste voldaan. Ook het verstrekken van onjuiste informatie vormt per definitie een overtreding.

Ten slotte zijn in dit onderzoek ook overtredingen van artikel 1.22 van de WHW geconstateerd. De naam ‘universiteit’ wordt in deze gevallen onterecht gebruikt.

5.2 Deelvraag 2: Onwenselijke situaties

In de vorige paragraaf is besproken welke vormen van niet-naleving we in dit onderzoek zijn tegengekomen. Soms is echter sprake van situaties die volgens de inspectie weliswaar onwenselijk zijn, maar die niet (direct) een overtreding vormen. Het is belangrijk om te benadrukken dat het onderscheid tussen overtredingen en onwenselijke situaties vaak genuanceerd ligt. De hieronder genoemde onwenselijkheden vormen wellicht geen overtreding op zich, maar kunnen wel degelijk een rol spelen bij het vaststellen van een overtreding. Bij een oordeel van de inspectie speelt de context van de situatie altijd een belangrijke rol.

Allereerst vindt de inspectie het onwenselijk dat instellingen verschillende instellingsnamen (en andere merken) hanteren. Ook is het onwenselijk dat de namen van instellingen in de WHW soms niet overeenkomen met de namen in RIO. Dit maakt het lastiger om te bepalen of een instelling als zodanig erkend wordt door de overheid. Verder is de informatie over de identiteit van de instelling soms relatief beperkt of is er beperkte informatie beschikbaar over wat studeren aan de betreffende instelling betekent.

Ook los van situaties waar onduidelijk is met welke instelling een student te maken heeft, is het niet wenselijk dat instellingen er regelmatig voor kiezen om opleidingen aan te bieden onder een andere naam (bijvoorbeeld een internationale naam) dan de eigenlijke opleidingsnaam. Eveneens onwenselijk is het presenteren van verschillende varianten van een opleiding als eigenstandige opleidingen. Voorbeelden zijn opleidingsvormen, talen waarin de opleiding gevolgd kan worden, afstudeerrichtingen of bijvoorbeeld versnelde of verkorte varianten voor specifieke doelgroepen. Dit kan leiden tot verwarring over de opleiding waar het om gaat en maakt het voor (aanstaande) studenten lastiger om goed overzicht te krijgen van alle onderwijsmogelijkheden.

In het kader van het maken van een helder onderscheid tussen opleidingen en non-formeel onderwijs, is het onwenselijk dat instellingen vaak niet of niet expliciet genoeg communiceren over accreditatie en graadverlening. We zien dit zowel op het niveau van de instelling als bij de afzonderlijke opleidingen. Ook zeer onwenselijk zijn inconsistenties in de categorisering (niet alle masteropleidingen in een categorie 'masters') en het verstrekken van informatie die op enige manier kan suggereren dat aanbod erkend is door de overheid. We zien dit onder andere wanneer onderdelen van een opleiding ook los worden aangeboden. Instellingen moeten daarnaast voorkomen dat zij terminologie gebruiken die onduidelijk is ('mbho') of die het onderscheid tussen opleidingen en non-formeel onderwijs verkleint (bijvoorbeeld spreken over studiepunten bij non-formeel onderwijs).

Slordigheden en onjuistheden in navigatie van en informatie op websites zijn vanzelfsprekend niet wenselijk. Het is niet wenselijk dat er soms onverklaarbare verschillen bestaan in de informatie die instellingen verstrekken op verschillende websites, in verschillende talen of in teksten voor verschillende doelgroepen. Als sprake is van meerdere websites is het bovendien onwenselijk als de informatie over een onderwerp versnipperd is en daardoor lastiger vindbaar.

Bij veel instellingen ziet de inspectie voorbeelden van informatie die – met de juiste achtergrondkennis – mogelijk uit de context afgeleid kan worden, maar op de website niet of nauwelijks geëxpliciteerd wordt. Ook in bredere zin is soms sprake van vage informatie (bijvoorbeeld 'les in kleine groepen'). Dit leidt tot onnodige onduidelijkheid voor (aanstaande) studenten. Het is wenselijk dat relevante informatie zoveel mogelijk expliciet wordt gemaakt.

5.3 Deelvraag 3: Goede voorbeelden

Voor nagenoeg alle van de onderzochte elementen in de informatieverstrekking zijn instellingen te vinden die op deze specifieke punten juist wel een goed voorbeeld geven waardoor studenten opleidingsmogelijkheden goed kunnen vergelijken en een goed beeld krijgen van de inhoud en inrichting van het onderwijs, de examens en de gestelde eisen. In de meeste gevallen gaat het om instellingen die op specifieke punten meer, beter vindbare, of duidelijkere informatie geven. We noemen hieronder enkele van de belangrijkste voorbeelden.

Als het gaat over het duiden van de instelling en het aanbod zien we bijvoorbeeld dat sommige instellingen expliciete aanvullende informatie geven over onderwijsniveaus, het hogeronderwijsstelsel of het onderscheid tussen geaccrediteerde opleidingen en het non-formele onderwijsaanbod. Deze aanvullende informatie is te prijzen omdat het (toekomstige) studenten kan helpen om zich een goed beeld te vormen van het aangeboden onderwijs. Het is daardoor ook eenvoudiger om opleidingsmogelijkheden te vergelijken.

De vergelijkbaarheid van aanbod is beter bij instellingen die zorgen voor eenduidigheid op hun website. Door bij verschillende opleidingen en pagina's dezelfde structuur te hanteren, wordt het makkelijker om opleidingen op een specifiek punt te vergelijken.

Met betrekking tot het identificeren van opleidingen zien we dat sommige instellingen bij elke opleiding naast de officiële opleidingsnaam (zoals in RIO) ook de opleidingscode vermelden. Dit maakt het eenvoudig om de opleiding op te zoeken in RIO of bij bijvoorbeeld de NVAO en is daarom beter herleidbaar voor studenten. Daarnaast is het behulpzaam als instellingen ervoor kiezen een duidelijke (hiërarchische) koppeling te maken tussen een opleiding en de verschillende varianten daarvan. Dit is in overeenstemming met de organisatie van het stelsel, waarin de opleiding centraal staat. Bovendien is het voor een (aanstaande) student vele malen eenvoudiger om overzicht in het aanbod te krijgen als eerst de opleidingen worden gepresenteerd en pas in tweede instantie alle onderliggende varianten. Als sprake is van verschillende varianten van een opleiding, is het duidelijk als deze varianten ook onderling naar elkaar verwijzen, en de (aanstaande) student zo zicht geven op het totaal van eventuele alternatieven.

Bij specifieke informatie over opleidingen zijn goede voorbeelden gezien in de mate waarin informatie concreet en expliciet wordt gegeven. Zo kan het bijvoorbeeld goed zijn om het expliciet te benoemen als ergens géén sprake van is, zoals benoemen dat géén sprake is van selectie bij een opleiding. Een ander goed voorbeeld is de – vaak schematische – informatie die sommige instellingen verschaffen over het volledige studieprogramma van de opleiding om zo inzicht te geven in wanneer in welk studiejaar een vak aan bod komt en hoeveel studiepunten het omvat. Ook een goed voorbeeld is de aanvullende informatie die sommige instellingen geven over de kosten van een studie en het bepalen van het relevante collegegeldtarief.

In relatie tot het onderscheid tussen opleidingen en non-formeel onderwijs zitten de goede voorbeelden met name in het bieden van expliciete en duidelijke informatie over accreditatie en graadverlening. Sommige instellingen expliciteren bijvoorbeeld bij elke opleiding dat sprake is van een NVAO-accreditatie. Zij geven aan dat dit de basis is voor graadverlening en benoemen om welke graad voor welke opleiding het gaat. Daarmee informeren zij niet alleen duidelijker dan de meeste instellingen over de geaccrediteerde opleidingen, maar maken zij tegelijkertijd ook het verschil met het non-formele aanbod helder.

Ook het maken van duidelijk onderscheid tussen soorten onderwijs in de categorisering, zoals sommige instellingen doen, is een goed voorbeeld. Het is met name helder als uit de naam van een categorie direct blijkt of het om geaccrediteerde opleidingen gaat of niet. Hieraan verwant zien we dat sommige instellingen ook in terminologie een duidelijk onderscheid maken tussen opleidingen en non-formeel aanbod, door termen als ‘opleiding’, ‘studiepunten’ en ‘getuigschrift’ alleen in relatie tot geaccrediteerde opleidingen te hanteren.

5.4 Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen uit dit onderzoek doet de inspectie aanbevelingen aan verschillende partijen. Onze aanbevelingen zijn gericht aan instellingen en koepelorganisaties, de minister van OCW en (aanstaande) studenten.

5.4.1 Aanbevelingen aan instellingen en koepels

Zorg dat de informatieverstrekking voldoet aan de wettelijke vereisten

Bij instellingen die onderdeel zijn van dit onderzoek en waarbij een overtreding is geconstateerd gaat de inspectie handhaven. Deze instellingen moeten hun website aanpassen zodat de door de inspectie geconstateerde niet-naleving wordt verholpen.

De inspectie roept ook alle andere instellingen op om hun informatieverstrekking tegen het licht te houden. Daarbij vraagt zij hen na te gaan of hun informatieverstrekking voldoet aan artikel 7.15 van de WHW en de overige artikelen die in dit rapport genoemd zijn.

De inspectie vraagt daarbij in het bijzonder aandacht voor het bij elke opleiding verstrekken van vindbare en heldere informatie over:

- voor welke opleiding,
- van welke instelling,
- en op basis van welke grondslag,
- de student welke graad (en graadtoevoeging) krijgt.

Daarnaast is het essentieel dat instellingen zorgen dat het onderscheid tussen geaccrediteerde opleidingen en non-formeel onderwijsaanbod volstrekt helder is, dat geen gebruik wordt gemaakt van misleidende terminologie en dat ook anderszins wordt voorkomen dat er een kans bestaat op misleiding (zie ook hoofdstuk 4).

Zorg voor een zorgvuldige informatieverstrekking via alle websites en kanalen

Goede informatieverstrekking gaat verder dan het voldoen aan de wettelijke vereisten. Wij vragen instellingen nadrukkelijk om de informatie die zij verstrekken op hun websites – en via andere kanalen – ook breder te bezien. De inspectie verwacht dat instellingen de ruimte die de wet hen biedt doordacht invullen en dat instellingen bewust keuzes maken over welke informatie zij verstrekken of juist weglaten. Instellingen kunnen de verzameling informatie over opleidingen op [Studiekeuze123.nl](https://studiekeuze123.nl) gebruiken als referentiepunt voor de informatie die relevant is om over opleidingen te verstrekken. Wij verwachten bovendien dat instellingen leren van de goede en ongewenste voorbeelden van informatieverstrekking in dit rapport. Aandachtspunten die de inspectie hierbij wil meegeven zijn het voldoende expliciteren en duiden van verstrekte informatie en het zorgen voor een zorgvuldige consistente informatieverstrekking via alle websites en kanalen. Wij wijzen instellingen er daarnaast op dat zij in het geval van samenwerking verantwoordelijkheid dienen te nemen voor de communicatie die via andere partijen verloopt. De inspectie ziet hierop toe.

Werk samen met andere instellingen en met (aanstaande) studenten

De inspectie verwacht dat dit rapport instellingen aanspoort om niet alleen individueel, maar juist ook in gesprek met elkaar, te gaan werken aan het verbeteren van de informatieverstrekking. We laten in dit rapport immers zien dat instellingen van elkaar kunnen leren. De koepels kunnen deze dialoog faciliteren en stimuleren. Het is wenselijk dat ook wordt gekeken naar meer uniformiteit in de informatie die verschillende instellingen verstrekken, omdat dit het vergelijken van aanbod tussen instellingen vereenvoudigt.

De inspectie spoort instellingen aan ook het gesprek te voeren met (aanstaande) studenten om van hun ervaringen en kennis te leren, en waar mogelijk de bevindingen en wensen van studenten mee te nemen bij het verbeteren van de informatieverstrekking.

5.4.2 Aanbevelingen aan de minister van OCW

Dit onderzoek had onder andere als doel om onduidelijkheden in het wettelijk kader te identificeren en te beoordelen in hoeverre een nadere invulling of verduidelijking van het kader voor informatieverstrekking wenselijk is. In onze aanbevelingen aan de minister van OCW gaan we daarom in op de toereikendheid van het huidige wettelijke kader. Dit sluit aan bij vragen die vanuit de Tweede Kamer zijn gesteld over de effectiviteit van het handavingsregime met betrekking tot dit onderwerp¹³.

Artikel 7.15 van de WHW heeft als doel om studenten in staat te stellen opleidingsmogelijkheden te vergelijken, zich een goed oordeel te vormen over het onderwijs en zich voor te bereiden op de gestelde eisen. Daarnaast moet informatieverstrekking misleiding van studenten voorkomen. De inspectie stelt vast dat de wet nu nog onvoldoende waarborgt dat deze doelen worden bereikt en dat interventies nodig zijn om ze alsnog te kunnen behalen.

Op korte termijn kan verbetering worden bewerkstelligd door het juridisch kader voor informatieverstrekking te verduidelijken, bijvoorbeeld via bestuurlijke afspraken met instellingen of door de eisen voor informatieverstrekking nader in te vullen in een ministeriële regeling. Artikel 7.15, lid 2, van de WHW biedt hiervoor een grondslag. Op langere termijn acht de inspectie het noodzakelijk het wettelijk kader op enkele punten aan te scherpen. In onderstaande aanbevelingen lichten wij dit nader toe.

¹³ Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2024-2025, 36341, nr. 18 en nr. 21.

Verduidelijk aan welke norm instellingen dienen te voldoen

Een aantal in de wet genoemde onderwerpen – zoals ‘het te volgen onderwijs in algemene zin’ – wordt niet nader uitgewerkt. Voor instellingen is daarom niet duidelijk welke informatie precies verstrekt moet worden om aan de wet te voldoen. Instellingen vullen de informatieverstrekking daardoor verschillend in. Voor studenten leidt dit tot een verminderde vergelijkbaarheid tussen onderwijsaanbod van verschillende instellingen. Daarnaast zorgt de onduidelijkheid in bepaalde gevallen voor (juridische) discussies tussen de inspectie en instellingen. De inspectie beveelt daarom aan om de kaders waar mogelijk te verduidelijken en nader in te vullen. Alle partijen die zich inzetten voor zorgvuldige informatieverstrekking aan (aanstaande) studenten zullen hierbij gebaat zijn. De inspectie verwacht dat verduidelijking van de kaders op termijn zal leiden tot een afname van toezichtslast. Deze verduidelijking kan bereikt worden door het maken van bestuurlijke afspraken met (de vertegenwoordiging van) de instellingen of door de wettelijke vereisten nader in te vullen in een ministeriële regeling (artikel 7.15, lid 2, van de WHW). In het mbo is de informatieverplichting voor instellingen al op dergelijke wijze uitgewerkt in de Regeling studiebijsluiter mbo.

Op basis van dit onderzoek acht de inspectie het in elk geval noodzakelijk dat de kaders voor informatieverstrekking over graadverlening en accreditatie bij geaccrediteerde opleidingen worden verduidelijkt (artikel 7.15, lid 1, onderdeel f, van de WHW). Momenteel is in de informatieverstrekking van instellingen nog vaak onduidelijk welke graad wordt verleend en wat de wettelijke grondslag voor die graadverlening is, namelijk welke accreditatie hierop van toepassing is. De inspectie beveelt met name aan om explicieter vast te leggen dat instellingen informatie moeten verstrekken over de accreditatie van hun opleidingen. Hierbij zou als inhoudelijke eis bijvoorbeeld kunnen worden aangesloten bij de informatie over accreditatie die op een getuigschrift dient te staan (conform artikel 7.11, lid 2, onderdeel e, van de WHW). Duidelijkere informatie over accreditatie en graadverlening bij opleidingen heeft als bijkomend voordeel dat geaccrediteerde opleidingen daardoor duidelijker worden onderscheiden van het non-formele onderwijsaanbod.

Scherp het wettelijk kader aan op punten waar de doelen van de wet anders niet bereikt kunnen worden

Hoewel de hierboven genoemde interventies voor een verbeterde informatieverstrekking kunnen zorgen, acht de inspectie de borging van duidelijke informatieverstrekking aan (aanstaande) studenten op sommige punten niet goed mogelijk zonder aanpassing van de wet. Hierbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan onderwerpen die voor (aanstaande) studenten relevant zijn bij het maken van een studiekeuze, maar momenteel niet in de wet zijn opgenomen. Zonder wetswijziging is het lastig om daaraan concrete eisen te stellen. Een voorbeeld is het toekomstperspectief van een opleiding. In tegenstelling tot in het middelbaar beroepsonderwijs (artikel 6.1.3a van de Wet educatie en beroepsonderwijs; WEB) stelt de WHW geen eisen aan de communicatie hierover. Ook over de kosten van een opleiding is in de wet geen eis opgenomen, terwijl deze informatie voor (aanstaande) studenten relevant is bij het kiezen van een opleiding.

Het kan kwetsbaar zijn om in de wet te specifiek voor te schrijven wat goede informatieverstrekking inhoudt. De inspectie is van mening dat het doel van de wet centraal moeten staan, ook om eventuele misleiding effectief aan te kunnen pakken. Wij achten het wenselijk dat wordt bezien of op langere termijn de doelen van de wet ook in de wetstekst zelf nadrukkelijker centraal gesteld kunnen worden. Dit kan bijvoorbeeld door de limitatieve lijst van onderwerpen in de wet te vervangen door een niet-limitatieve lijst. Mogelijk kan dit punt in een toekomstige variawet worden meegenomen. Hierdoor weten instellingen beter wat van hen wordt verwacht op basis van de wet als het gaat om informatieverstrekking – en dat dit verder gaat dan alleen het verstrekken van informatie over de in de wet genoemde onderwerpen. De inspectie verwacht daardoor effectiever te kunnen handhaven.

Versterk het onderscheid tussen geaccrediteerde opleidingen en non-formeel onderwijsaanbod

Hierboven hebben wij reeds gepleit voor verduidelijking van de kaders voor informatieverstrekking over accreditatie en graadverlening bij opleidingen. De inspectie verwacht echter dat daarnaast ook andere interventies nodig zijn om een helder onderscheid tussen geaccrediteerde opleidingen en non-formeel onderwijsaanbod te kunnen waarborgen en studenten te beschermen tegen misleiding.

De inspectie raadt aan specifiekere kaders vast te leggen voor communicatie over non-formeel aanbod, waarbij ook duidelijk wordt welke termen instellingen hierbij wel en niet mogen gebruiken. Bij instellingen treedt de inspectie al op tegen (potentieel) misleidend gebruik van terminologie. Daarbij merkt zij dat voor instellingen onduidelijk is welke kaders gelden. Heldere kaders voor communicatie over non-formeel onderwijsaanbod kunnen instellingen helpen om hun informatieverstrekking in overeenstemming met de wet vorm te geven. Bij het vastleggen van kaders raden wij aan te overwegen of deze ook toepasbaar dienen te zijn op aanbieders van onderwijs die geen instelling zijn. Bij deze onderwijsaanbieders kan de inspectie op grond van het huidige wettelijk kader niet of nauwelijks handhaven op terminologie, omdat artikel 7.15 van de WHW alleen op instellingen voor hoger onderwijs van toepassing is.

Gezien de verscheidenheid aan termen die nu al worden gebruikt bij het aanbieden van non-formeel onderwijs biedt het verbieden of beschermen van specifieke termen – zoals bijvoorbeeld ‘hbo’ – mogelijk geen duurzame oplossing om de kans op misleiding te verkleinen. Om dit doel te bereiken kan wellicht ook gekeken worden naar de regeling met dit doel met betrekking tot het middelbaar beroepsonderwijs (artikel 11.2 van de WEB). Daar geldt een algemeen verbod op het onterecht wekken van de indruk dat het onderwijs of examinering in de zin van de wet betreft.

Houd bij beleidsontwikkelingen rekening met de uitlegbaarheid van het stelsel

Tenslotte vragen wij de minister om bij het maken van beleid en overige ontwikkelingen in het stelsel ook de invloed daarvan op de informatieverstrekking van instellingen mee te nemen. Voor instellingen is het moeilijk om duidelijke informatie te verstrekken als het stelsel daarvoor te complex is. Bij beleidsontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld flexibilisering en leven lang ontwikkelen is het belangrijk om de ‘uitlegbaarheid’ en ‘begrijpelijkheid’ van het stelsel niet uit het oog te verliezen. Daarnaast moeten er maatregelen worden genomen om te zorgen dat de namen van instellingen in de WHW en in RIO met elkaar in overeenstemming zijn en blijven.

5.4.3 Aanbevelingen aan (aanstaande) studenten

Kijk bij het maken van een studiekeuze of het een geaccrediteerde opleiding betreft

De inspectie adviseert (aanstaande) studenten om bij het maken van hun studiekeuze, naast de inhoudelijke keuze voor een opleidingsrichting, expliciet aandacht te besteden aan het onderscheid tussen geaccrediteerde opleidingen en non-formeel onderwijsaanbod. (Aanstaande) studenten moeten zich bewust zijn van het feit dat instellingen en andere onderwijsaanbieders soms gebruikmaken van marketingteksten, terminologie en niveau-aanduidingen die kunnen suggereren dat aanbod leidt tot een wettelijk erkend diploma terwijl dat niet het geval is. In geval van twijfel kunnen zij in RIO of op de website van de NVAO opzoeken of het gaat om een geaccrediteerde opleiding.

Bijlage I Afkortingen en begrippen

Begrippen

aanbieder	organisatie die onderwijs aanbiedt niet zijnde een instelling
accreditatie	keurmerk waaruit blijkt dat de kwaliteit van een opleiding positief is beoordeeld door de NVAO
graad	graad conform artikel 1.1, onderdeel z, van de WHW; in dit onderzoek: Associate degree, Bachelor of Master
instelling	instelling voor hoger onderwijs conform artikel 1.1, onderdeel g, van de WHW
inspectie	Inspectie van het Onderwijs
opleiding	een associate degree-opleiding, bacheloropleiding of masteropleiding die leidt tot een graad
opleidingsvorm	de inrichting van een opleiding in voltijd, deeltijd of duaal
non-formeel (onderwijs)aanbod	onderwijsaanbod niet zijnde een opleiding

Afkortingen

ACM	Autoriteit Consument en Markt
BRIN	Basisregistratie Instellingen
ECTS	European Credit Transfer and Accumulation System
EQF	Europees kwalificatieraamwerk
FAQ	veelgestelde vragen / frequently asked questions
hbo	hoger beroepsonderwijs
ISAT	Interne Studentenadministratie Test
NLQF	Nederlands Kwalificatieraamwerk
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
NZa	Nederlandse Zorgautoriteit
OCW	(Ministerie van) Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
RIO	Registratie Instellingen en Opleidingen (RIO)
WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs
WHW	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek
wo	wetenschappelijk onderwijs
WOT	Wet op het onderwijstoezicht

Colofon

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

Een exemplaar van deze publicatie is te downloaden
vanaf de website van de Inspectie van het Onderwijs:
www.onderwijsinspectie.nl

© Inspectie van het Onderwijs | september 2026